



Piratpartiets  
partiprogram

Byggt på principprogram och sakpolitiska program gällande december 2013

# Inledning

Piratpartiet tror att människor som har tillgång till fri kommunikation, kultur och kunskap växer, mår bättre och tillsammans skapar ett roligare och mänskligare samhälle för alla att leva i. Vi ser att den moderna informationstekniken öppnar nya möjligheter för människor att själva ta makten över sina liv och vara med och påverka samhällsutvecklingen. Vi ser hur ett friare informationsflöde gör att både tankar, kulturellt skapande och ekonomin kan växa.

För att dessa möjligheter ska infrias, och vi ska slippa snärjas in i alltmer kontroll och övervakning, krävs dock två grundläggande attitydförändringar från de makthavandes sida:

- **Staten måste börja lita på sina medborgare, visa dem större respekt och ge dem mer frihet.**

Människor som möts med misstanke kommer att svara med misstanke.  
Människor som möts med förtroende svarar med förtroende.

Människor som möts med hårdhet svarar med hårdhet. Människor som möts med medmänsklighet svarar med medmänsklighet.

Människor som behandlas som potentiella brottslingar riskerar att bli det.  
Människor som ges frihet och ansvar tar ansvar för sin frihet.

- **Samhället måste bruka och inte missbruka de fantastiska verktyg som vi fått till vår hjälp.**

Rätten till fri kommunikation och ett privatliv är inte ett hot, det är en förutsättning för att både människor och demokratin ska frodas.

Fri kunskap är inte ett hot, det är en förutsättning för innovation och framsteg.

Delad kultur ska inte vara ett brott, det är bland det finaste man kan ge både kulturen och sina medmänniskor.

# Innehåll

Inledning.....	3
1. Världsbild och principer (principprogram).....	5
2. Ett samhälle fritt från massövervakning.....	16
3. Information ska vara fri.....	20
4. Rätten att vara olika.....	25
5. En fri kultur för alla .....	31
6. Bibliotek är fantastiska!.....	35
7. En skola för framtiden.....	38
8. Kvalitet och integritet i vården.....	42
9. Arbete och social trygghet .....	46
10. En politik för innovation och utveckling.....	49
11. Moderniserad immaterialrätt .....	53
12. En öppen ekonomi .....	57
13. Hållbar miljö och energiförsörjning .....	61
14. Rättssäkerhet och human kriminalvård .....	64
15. Ett stärkt folkstyre .....	68
16. Utrikespolitik och försvar .....	71
17. Ett demokratiskt EU för integritet och fri information .....	73

# 1. Världsbild och principer (principprogram)

## **1.1 Modern informationsteknik öppnar fantastiska möjligheter**

Vi lever i en tid som är unik i mänsklighetens historia. Aldrig tidigare har så många haft möjlighet att kommunicera så lätt med varandra. Aldrig tidigare har så många haft tillgång till så mycket kunskap. Aldrig tidigare har spridande av information bidragit till så många så snabba tekniska, kulturella och ekonomiska framsteg, och dessutom öppnat nya förutsättningar och möjligheter för delaktighet och demokrati.

Detta är resultatet av en teknisk utveckling som sätter mänskliga relationer i centrum. Medan tidigare tekniska landvinningar krympt de fysiska avstånden mellan människor har den moderna informationstekniken stärkt de sociala och emotionella banden människor emellan över såväl geografiska som sociala avstånd och gränser.

Piratpartiet verkar för att denna utveckling ska bli en språngbräda för en rad positiva förändringar i både Sverige, Europa och resten av världen.

### **1.1.1 Människors möjlighet att kommunicera fritt med varandra stärker frihet, delaktighet och demokrati.**

Tack vare den moderna informationstekniken behöver människor inte längre förlita sig på officiella kommunikörer och traditionell nyhetsrapportering. Man kan följa händelseutvecklingen i realtid genom folkets egna ögon. Det innebär att färre övergrepp kan ske utan att uppmärksammas och att olika former av humanitär hjälp kan skickas tidigare. Tack vare nya möjligheter att kommunicera snabbt och lätt med varandra kan människor organisera sig på nya sätt mot diktatur och förtryck. Vi har redan sett hur detta lett till att somliga regimer fallit och andra anpassat sig.

Även i Sverige gynnar den allt friare kommunikationen demokratin. Nya möjligheter öppnas för människor att vara en del av det politiska samtalet. Förr hänvisades de flesta vänligt men bestämt till insändarsidornas dunkel. I dag har nästan alla möjlighet att på många olika sätt delta i samhällsdebatten. Rätten och möjligheten att vara anonym gör att ingen behöver frukta repressalier, vilket är viktigt, ty varje gång människor av olika skäl lämnas utanför det demokratiska samtalet undermineras det. Ett aktivt arbete för delaktighet gör istället demokratin starkare.

Fri kommunikation ökar också kraven på makthavare. Information om maktmissbruk och övertramp, som tidigare kunde döljas, kan idag spridas snabbt mellan människor. Detta kommer på sikt att driva fram mer transparens och öppenhet från makthavarnas sida, och kan samtidigt motverka en utveckling i en totalitär riktning.

Piratpartiet anser att den fria kommunikationen ska fredas och att meddelarskyddet ska stärkas, gälla alla medier och gälla oavsett arbetsgivare. Möjligheten att vara anonym i det offentliga samtalet ska bevaras. Detta är viktigt eftersom samhällsdebatten måste vara inkluderande om demokratin ska vara på riktigt.

### 1.1.2 Fri tillgång till kunskap förbättrar människors möjlighet att bygga ett gott liv.

När kunskap och information kan spridas och bytas fritt blir det allt lättare för allt fler att göra nya innovationer, och att anpassa gamla efter annorlunda förhållanden. Detta har varit en viktig bakomliggande orsak till de senaste årtiondenas snabba ekonomiska utveckling, och till att en stor andel av världens befolkning på senare tid kunnat ta klivet från fattigdom till relativt välmående. I vårt land spelar lösningar med öppen källkod en viktig roll för många framgångsrika IT-företag och ett växande antal företag i andra branscher avstår medvetet från att ta patent. Fri användning av information kan alltså ingå i livskraftiga affärsmodeller och ökar möjligheterna för utvecklingens frukter att komma även fattiga nationer och individer till del.

Den tekniska utvecklingen har också lett till en utjämning av tillgången till kunskap. Tidigare var kunskap något som bara var tillgängligt för ett

fåtal. I dag har en uppkopplad tioåring i Asien, Afrika eller Sydamerika samma tillgång till kunskap som en tioåring i Svedala eller Umeå. Miljoner barn och ungdomar, som tidigare inte hade möjlighet att få utbildning, har nu tillgång till hela mänsklighetens samlade kunskap. Om ingen annan utbildning finns tillgänglig har de möjlighet att utbilda sig själva. Den informationstekniska revolutionen och den fria tillgången till kunskap och kultur ger därigenom många människor nya möjligheter att själva ta kontrollen över sina liv.

Människor med specialintressen kan genom den moderna informations-tekniken på ett helt annat sätt än tidigare finna varandra, och dela med sig av kunskap, idéer och erfarenheter. Genom människors ideella aktiviteter samlas därmed kunskap och kompetenser, som tidigare krävt stora professionella organisationer för att åstadkomma och upprätthålla. Många människor kan därmed uppleva en ännu större mening än tidigare i sitt ideella arbete. Ännu viktigare är att sådant oavlönat samarbete skapar stora värden, som i slutänden kan komma hela samhället till del. Samhällets strukturer måste därför förhålla sig till att en växande del av värdet i samhället skapas genom oavlönat arbete i allt från traditionella folkföreläsnings till nätbaserat svärmande.

### 1.1.3 Fri kommunikation stärker kulturen och sprider både utövande och upplevande till allt fler människor.

Människor har ett naturligt behov av att ge tillvaron djup och mening. Genom kulturen har människan sedan urminnes tider tolkat sin samtid och omgivning för att bättre förstå sin egen tillvaro och roll i samhället.

Dessvärre har mycket av kulturen, precis som kunskapen, under större delen av historien varit ett privilegium för ett fåtal. De senaste årens tekniska utveckling skapar emellertid stora möjligheter för allt fler att både uppleva, utöva och försörja sig på kultur.

I dag kan många olika former av kultur kopieras och spridas fritt och på så sätt nå människor som annars aldrig skulle kunna ta del av den. Aldrig tidigare har unga svenskar haft så många olika musikstilar i sina samlingar. Aldrig har det varit så lätt att få tag på udda filmtitlar. Aldrig har så

många människor i tredje världen haft tillgång till ett så stort och varierat kulturutbud.

Människans kultur har alltid utvecklats genom att kulturskapare lånat av varandra, remixat och utvecklat varandras idéer. De nya teknikerna har gjort detta lättare än någonsin, och under de senaste femton åren har vi sett en explosion av mångfald och kreativitet i kulturlivet.

Det har också blivit lättare för fler kulturproducenter att skapa egna alster och bearbeta andras. Den nya tekniken har gjort det lättare för kulturskapare att hitta en publik för sin egen stil, att hålla kontakt med sin publik och att få respons från den. Därmed har det också blivit lättare för många kulturskapare att ta klivet från hobbyskapande till professionellt arbete. Det ökande antalet kulturskapare leder till ett bredare kulturutbud och ett rikare kulturlandskap.

Piratpartiet anser därför att samhällets kulturpolitik ska bygga på en realistisk uppfattning om hur kulturskapare bygger vidare på varandras framsteg (istället för på en romantisk myt om en ensam, genial upphovsman). Kulturell bredd och fri spridning av kultur för privat bruk ska uppmuntras. Kulturskapare ska få stöd att utforska den nya teknikens möjligheter.

## **1.2 Starka krafter vill lägga hinder för utvecklingen**

Människors fria kommunikation och utbyte av idéer, kunskap och kultur ses som ett hot av många politiska och ekonomiska makthavare. Genom begränsningar av den fria kommunikationen, övervakning och repressalier vill de av olika anledningar och med olika motiveringar begränsa det utbyte av tankar, idéer, kunskap och uttryck, som genom hela historien varit grunden för mänsklighetens utveckling.

### **1.2.1 Övervakning kränker integriteten och hotar både demokratin och den fria informationsspridningen**

Demokrati är inte bara rätten att rösta. För att kunna göra ett välinformerat val måste man fritt kunna inhämta och sprida information och tala öppet eller anonymt om samhällsutvecklingen, utan att riskera repressalier.



Det är därför ett direkt hot mot demokratin att makthavare på olika sätt försöker övervaka och begränsa människors kommunikation. Allmän och slentrianmässig övervakning och begränsningar gör inte skillnad mellan dem som faktiskt begått brott och oskyldiga människor. Det som motiveras som ett skydd mot terrorister eller brottslingar blir därför ofta i själva verket ett hot mot den egna integriteten och det öppna samhället.

I Sverige övervakas medborgarna allt mer. All digital information och kommunikation som passerar Sveriges geografiska gränser filtreras och kan plockas ut för noggrannare granskning. Då både internet och telefoni mellan två punkter i Sverige ofta tar omvägen via utlandet innebär det att i stort sett all telefoni och internetanvändning idag kan vara övervakad. Eftersom allt fler människor idag använder digital kommunikation till sådant som tidigare skedde via brev, på telefon och i samtal över cafébord innebär detta en övervakning av samma slag som om alla telefoner ständigt avlyssnades, alla brev när som helst kunde ångas upp och läsas och det dessutom satt mikrofoner under borden på alla caféer och restauranger.

Övervakningstrenden drivs dessutom vidare, inte minst på EU-nivå. Fler och fler inskränkningar i den personliga integriteten föreslås och röstas igenom. Vår privata kommunikation övervakas, inte ens information om var vi befinner oss, vilka tidningsartiklar vi läser, vilka resor vi bokar eller vem man dejtar är längre heligt.

Sådana åtgärder innebär inte bara grova ingrepp i enskilda människors integritet. De hämmar också den fria spridningen av information. Exempelvis leder de till att journalister får svårt att garantera anonymitet åt sina källor, vilket begränsar deras förmåga att granska makthavare. Även möjligheten för privatpersoner att förbli anonyma när de diskuterar på internet skadas. Det innebär att många människor som på olika sätt inte följer normen kan skrämmas till tystnad. Många viktiga röster riskerar därmed att aldrig bli hörda.

Slentrianövervakning erbjuds allt oftare som ett sätt att behandla symptomen på samhällets problem istället för att man tar sig an de underliggande problemen. Vi erbjuds kameraövervakade gator och torg, istället för traditionellt polisarbete som är långt mer effektivt. Äldre

människor erbjuds kameraövervakade sovrum som en ersättning för mänsklig hjälp och kontakt.

Piratpartiet anser att fri kommunikation och rätten till privatliv är viktiga grundpelare för demokratin och att varje människas integritet och privatliv måste värnas. Övervakning och andra intrång på den personliga integriteten ska bara få ske vid grundad misstanke om grova brott, och efter individuell prövning. System som människor använder i sin vardag (för exempelvis betalning och passering) ska utformas så att man undviker eller minimerar mängden bevarade elektroniska fotavtryck. Mänsklig social närvaro i samhällsservice ska inte ersättas med elektronisk övervakning.

### 1.2.2 Patent och andra idémonopol hämmar innovationer och utveckling

Starka ekonomiska aktörer lägger idag hinder för en fri användning av kunskap, idéer och information. Patent, växtsortsskydd, designskydd, varumärkesskydd och annan immaterialrätt sägs ha skapats för att stimulera och underlätta innovationer och utveckling. I själva verket är de ofta relikter från en tid med en starkt reglerad och styrd ekonomi, som försvårar innovation och utveckling och skapar onödiga globala orättvisor.

I dag köper och söker företag patent och andra idémonopol bara för att hindra konkurrenter från att utnyttja dem. Många företag söker aggressivt patentmonopol på en rad närmast självklara principer för att kunna skrämja bort konkurrenter med hot om stämningar. När olika aktörer hävdar delvis överlappande patent i olika kombinationer blir det riskabelt för entreprenörer och företag att utnyttja många spännande innovationer. I kunskapsintensiva branscher måste därför många företag ägna lika stora resurser åt immaterialrättslig juridik som åt forskning och utveckling. Det är slöseri med resurser. Det hämmar innovationer. Det gynnar stora etablerade aktörer, och skapar en besvärlig situation för de små och medelstora företag, där många verkligt intressanta innovationer sker.

Idémonopol är också problematiska ur ett rent humanitärt perspektiv. När idémonopolister tar ut höga priser för att täcka kostnaden för utveckling av exempelvis nya läkemedel eller grödor är priset ofta satt

efter betalningsförmågan i de rika länderna. Detta innebär att människor i fattigare delar av världen utestängs från många av utvecklingens frukter: De bästa medicinerna och hårdigaste eller nyttigaste grödorna blir ett privilegium för människorna i den rika delen av världen. Friare kunskap och utnyttjande av innovationer bidrar därför till att minska ekonomiska klyftor både inom och mellan länder.

Piratpartiet anser att immaterialrätt och andra inskränkningar i principen om fritt utnyttjande av information bara ska göras om det finns väl-dokumenterade positiva effekter som motiverar sådana inskränkningar.

### 1.2.3 Föråldrade kopieringsmonopol hindrar fritt spridande, delande och remixande av kultur

Övervakningen och begränsningarna av människors fria kommunikation drivs ofta fram av privata företag som i stället för att utnyttja samtidens alla nya möjligheter och anpassa sig efter kundernas önskemål försöker hålla tillbaka utvecklingen genom att kräva en restriktiv lagstiftning som cementerar deras oligopol. Upphovsrättsindustrin är ett tidigt exempel på detta.

Upphovsrättsindustrin motarbetar systematiskt alla försök att trampa upp nya stigar i kulturlandskapet. Man myglar fram lagar genom lobbyism, som inte tar hänsyn till de behov som samhället i stort har. Man åsidosätter personlig integritet, yttrandefrihet och meddelarskydd för sin egen vinnings skull. Fildelningssajter jagas utan pardon och skräms att stänga ner verksamheten. Önskade sajter anmäls för upphovsrättsintrång och plockas bort, även när inga intrång gjorts.

Kultur och kunskap färdas ofta samma vägar på internet. Det betyder att upphovsrättsindustrins aggressiva arbete mot kulturspridning på nätet även hämmar den fria kunskapsspridningen. Deras aggressiva retorik och agerande skapar till exempel problem för arkiv, museer och bibliotek, som vill digitalisera och öppna upp sina samlingar för medborgarna.

Dessa kraftfulla åtgärder utförs i kulturskaparnas namn, men skadar i själva verket spridningen av kultur och kunskap. De gör det också svårare för kulturskapare att välja och utveckla nya sätt att sprida och tjäna pengar på sitt

arbete. De gamla ersättningsstrukturerna krockar inte sällan med de nya och skapar problem för kulturskapare som vill möta sin publik på ett modernt sätt. Det kan till exempel vara svårt för enskilda kulturskapare att producera och distribuera sina analoga verk utan att underkasta sig upphovsrättsindustrins monopol.

Samtidigt riskerar miljoner kulturkonsumenter att dömas för privat kulturdelning, trots att man vet att kulturdelning är bra reklam som leder till kulturköp. Det betyder i praktiken också att många ungdomar kommer att gå in i vuxenlivet stämplade som brottslingar, och med en rejäl knäck i förtroendet för vårt rättssystem, trots att de bara gjort något som gynnar kulturen och samhället. Allt på grund av en industris ovilja att inse att tiderna har förändrats och politikernas flathet gentemot den.

Piratpartiet anser att att samhällsnyttan ska sättas före enskilda särintressen även i frågan om ekonomisk upphovsrätt, att kulturdelning i ickekommersiellt syfte ska avkriminaliseras och remixkulturen uppmuntras. Kulturskapare ska uppmuntras och att finna och använda sig av den nya teknikens möjligheter.

### **1.3 Piratpartiets uppgift och grundsatser**

Piratpartiet vill slå vakt om de fantastiska möjligheter som modern informationsteknik öppnar för människor att förbättra sina liv, och kämpa mot alla förslag som hotar frihet och integriteten i både den elektroniska och fysiska världen. I det arbetet vägleds partiet av följande grundläggande principer:

#### **1.3.1 Alla människor har samma rättigheter**

Piratpartiet tror på alla människors lika värde och att alla människor därför ska ha samma rättigheter. Det betyder att vi inte villkorar friheter, rättigheter och möjligheter utifrån exempelvis etnicitet, funktionshinder, härkomst, kön, religion, politisk åskådning eller sexuell läggning. Alla individer ska behandlas lika, åtnjuta likhet inför lagen och ha samma rätt att påverka samhällsutvecklingen. Samhället ska sträva efter att ge alla människor

samma möjligheter att göra sin röst hörd och delta i samhällslivet. Ju fler som deltar, desto starkare blir demokratin.

Piratpartiet tror på mångfald och inkludering. Alla vi människor mår bra av att så många människor som möjligt, med olika erfarenheter och tankar, är med och bygger det samhälle vi lever i.

### 1.3.2 Demokrati förutsätter fri, oövervakad kommunikation

Alla människor ska ha samma rätt att påverka samhället. Piratpartiet vill värna och stärka demokratiens fundament: likhet inför lagen, åsiktsfrihet, yttrandefrihet, pressfrihet, rätten att uttrycka sin åsikt anonymt och fria allmänna val med valhemlighet till samhällets beslutande organ.

Politiska beslut måste fattas på den nivå de hör hemma, så att besluten fattas så nära de människor som berörs som möjligt. Makten ska ligga hos de valda politikerna, inte hos tjänstemän. Beslutsfattande måste präglas av tillgänglighet, öppenhet och transparens och vara möjligt att granska utifrån. Alla måste ha rätt att slå larm om missförhållanden utan att riskera repressalier. Dessa principer måste bevakas på alla nivåer (kommun, lands-ting, stat, samt mellan- och överstatliga samarbeten) och innebär särskilda utmaningar för politiken på EU-nivå.

Alla måste ha möjlighet att fritt skaffa information i samhällsfrågor, och att göra sin röst hörd i samhällsdebatten. Yttrandefriheten är därför en omistlig del av demokratin, liksom att människors kommunikation med andra människor är fri och utan övervakning.

Till yttrandefriheten hör självklart rätten att uttrycka sig anonymt. Ingen ska exkluderas ur det demokratiska samtalet för att han eller hon är rädd för olika former av repressalier. För att bygga ett gott samhälle behöver vi inte bara höra väletablerade normsvenskars åsikter. En 15-årig bög från Sveg, en gömd papperslös flykting, en 50-årig gruvarbetare i Kiruna, en lättemamma på Söder, en student i Lund eller en pensionär i Göteborg har allra minst en sak gemensamt. Samhället behöver just deras tankar och åsikter för att utvecklas och förbättras.

### 1.3.3 Alla människor har rätt till personlig integritet och privatliv

Alla människor har en grundläggande rätt att själva bestämma vilka delar av sina privatliv de vill lämna ut till andra, och vilka de vill hålla för sig själva. Respekt för alla människors personliga integritet är nödvändig för att människor ska vara trygga, våga ta initiativ och säga vad de tycker. Intrång i privatlivet och övervakning ska därför bara få förekomma efter individuell prövning vid misstanke om grova brott.

Människor lever sina liv i olika miljöer, men alla har samma rätt att slippa övervakning oavsett om man skickar ett brev via posten eller som ett mejl, om man skvallrar över ett cafébord eller på en chatsajt, om man talar i fast telefon eller i mobiltelefon. Ingen åtskillnad ska därför göras mellan övervakning av elektronisk och annan kommunikation.

Den personliga integriteten och privatlivet måste värnas genom livets alla skeenden, från barndomsårens dagis och skola över vuxenliv med arbete och kärlek, till seniortillvarons ökade behov av vård och omsorg.

### 1.3.4 Kunskap tillhör oss alla

Den kunskap vi har idag har uppkommit genom en lång rad insikter, erfarenheter, upptäckter och experiment, gjorda under hela mänsklighetens historia av ett oräkneligt antal människor. Kunskap är därför inget som kan ägas av en person eller en grupp. Kunskap är mänsklighetens gemensamma källa, och borde därför vara fri och tillgänglig för alla att ösa ur.

Immaterialrätt strider mot principen om informationens och kunskapens frihet, och kan bara accepteras i de enskilda fall där den har väldokumenterade positiva effekter. Stater och offentliga organ måste se till att den kunskap de besitter och utvecklar görs så tillgänglig som möjligt, exempelvis genom att museers, arkivs och biblioteks samlingar digitaliseras och öppnas, och insamlad statistik enkelt kan laddas ner och bearbetas vidare. Resultat från forskning och verk som helt eller delvis finansierats av allmänna medel ska vara fritt tillgängliga via nätet och andra tillämpliga forum.

Fri och tillgänglig kunskap öppnar nya möjligheter för skola och utbildning. Piratpartiet anser att all utbildning måste förbereda barn, ungdomar och vuxna för att möta och utnyttja den informationsväv som idag genomsyrar samhället även utanför skolan. Undervisningen måste präglas av mångfald och upptäckarlust. En människa som lär sig att söka och tycka om kunskap kommer alltid att fortsätta att leta kunskap och på så sätt göra sitt eget och andras liv rikare.

### 1.3.5 Kulturen berikar våra liv och ska vara så tillgänglig som möjligt.

Kulturen berikar våra liv och är en viktig del av ett samhälle som är sunt och roligt att leva i. Piratpartiet anser därför att det är viktigt att så många människor som möjligt får tillgång till ett rikt och varierat kulturutbud, och att vi ska bejaka och stödja de tekniska verktyg som kan göra detta möjligt.

Människor har alltid skapat och delat kultur mellan sig. Genom den nya teknikens fantastiska möjligheter kan vi i dag kopiera och dela mer kultur med varandra än någonsin tidigare. Samhället tjänar på att inte låta ungdomar gå ut i vuxenlivet med stora skulder. Piratpartiet anser att all kulturdelning för privat bruk och i ickekommersiellt syfte alltid ska vara laglig.

Kulturdelning stimulerar både produktion och försäljning av kultur. Därför finns ingen anledning att genom lag eller tekniska medel begränsa människors möjlighet att dela kultur mellan sig. Piratpartiet vill reformera upphovsrätten så att den bättre tjänar både kulturskapare och kulturkonsumenter i den nya tidens kulturlandskap.

Piratpartiet tror att ett samhälle där kultur fritt får delas mellan människor i ickekommersiellt syfte gynnar hela samhället. Vi anser att det är bättre att uppmuntra kulturskapare att använda sig av de nya möjligheterna, än att gå upphovsrättsindustrin till mötes och tvinga kvar dem i ett föråldrat system. Det skulle inte bara gynna kulturskaparna, utan även kulturkonsumenterna som skulle få tillgång till ett betydligt bredare kulturellt utbud.

## 2. Ett samhälle fritt från massövervakning

Den personliga integriteten är omistlig i ett öppet och demokratiskt samhälle. Alla människor måste ha rätt att själva bestämma vilka delar av sitt privatliv de vill lämna ut till andra. Alla människor måste ha rätt att söka och hämta information och att kommunicera med vänner och bekanta utan att övervakas.

Detta måste gälla dagisbarn likaväl som studenter, arbetande och pensionärer. Det måste gälla friska som sjuka, gamla som unga, arbetare som tjänstemän, arbetslösa som sysselsatta, män som kvinnor, HBTQ-are som straighta, utlandsfödda som infödda och ateister som troende. Piratpartiet vill helt enkelt värna den personliga integriteten för alla. Hänsyn till den personliga integriteten måste bli vägledande vid allt politiskt beslutsfattande.

### 2.1 Samma rätt till privatliv på nätet som utanför

Under senare tid har rädsla för terrorister och piratkopierare fått lagstiftare världen över att tumma allt mer på den personliga integriteten. Framför allt har den monterats ner för elektronisk kommunikation. Men man har samma rätt att slippa få sitt brev tjuvläst av polis och säkerhetstjänst när man skickar det med mail som när man stoppar det i ett kuvert i en postlåda. Man har samma rätt att inte bli avlyssnad när man pratar via skype som på en vanlig telefon eller över ett cafébord.

Piratpartiet vänder sig därför mot varje form av avlyssning och övervakning så länge det inte finns en konkret misstanke mot den övervakade om grovt brott. All generell övervakning av människors kommunikation ska avskaffas. Grundlagen ska omarbetas så den skyddar mot massövervakning utan konkret brottsmisstanke mot den övervakade. FRA-lagen ska avskaffas och FRA:s spaning på civil kabeltrafik läggas ner. Implementeringen av datalagringsdirektivet ska rivas upp.



Vi vill att samma regler ska gälla för övervakning av e-post och annan elektronisk kommunikation, som för avlyssningsutrustning på caféer, telefonavlyssning och öppnande av privata brev. Brevhemligheten ska utvidgas till en allmän rätt till kommunikationshemlighet oavsett vilken teknik som används.

Den som blivit övervakad, utan att man kunnat visa brott, ska meddelas om saken och ha rätt till skadestånd. Information från övervakning ska inte kunna användas i åtal för småbrott, som inte i sig själva hade motiverat övervakningen.

Även företag och andra aktörer som kartlägger enskilda människor på internet och samlar in personuppgifter utgör ett stort hot mot den personliga integriteten. Piratpartiet tycker att det är självklart att varje individ ska ha den yttersta makten över uppgifter om hennes person, och att sådana bara ska få sparas och användas efter ett aktivt, informerat samtycke. Denna princip måste upprätthållas inte bara i Sverige utan även på EU-nivå och i andra internationella fora.

## **2.2 Integritet i det offentliga rummet**

Även utanför internet har dagens övervakningshysteri gått alldeles för långt. Ingen ska kunna tvingas till godtyckliga drogtester. Vi tycker att kameraövervakning av offentliga rum bara ska få användas i särskilda undantagsfall. Samma regler för tillståndsgivning som gäller för fungerande övervakningskameror i det offentliga rummet bör också gälla för attrapper. Säkerhetskontroller vid flygresor ska vara proportionerliga i förhållande till hotbilden.

Det ska vara möjligt att leva ett normalt liv och röra sig fritt i samhället utan att ständigt lämna efter sig elektroniska fotavtryck. System för betalning av varor, bussbiljetter, trängselskatter mm måste därför utformas så att de inte lämnar bestående elektroniska avtryck som kan användas för att kartlägga en människas rörelser. Samma sak måste gälla låssystem till människors bostäder – oavsett om man är medelålders, gammal, ung eller funktionshindrad. Det måste vara möjligt att resa anonymt på bussar och tåg.

Integritet handlar också om möjligheten att vara anonym, både i vardagen och i det politiska samtalet. Avvikande röster försvinner och den demokratiska debatten utarmas om man inte har möjlighet att delta anonymt i exempelvis diskussioner på nätet och demonstrationer. Det handlar inte om att dölja huliganism och dåligt uppförande. Det handlar om möjligheten för dem med åsikter eller livsstilar utanför normerna att över huvud taget våga göra sig hörda.

### **2.3 Trygghet istället för övervakning**

Makthavare försöker ofta använda övervakning för att lösa problem som egentligen handlar om brist på mänsklig närvaro. Elektronisk övervakning ska aldrig få ersätta mänsklig närvaro och trygghet.

Till exempel ska videokameror inte få ersätta nattpersonal på äldreboenden och inom sjukvård. Fler poliser och nattvandrare på utsatta platser ger mer trygghet än övervakningskameror.

Istället för övervakning kan kommuner förebygga brott genom områdessatsningar med grönområden, god belysning, skadegörelsebekämpning, konstinstallationer, och bakgrundsmusik i exempelvis parkeringsgarage och stationsbyggnader.

### **2.4 En offentlighet som är varsam med information om människor**

Staten har ett ansvar att se till att medborgare kan ha kontakt med myndigheter och allmänna tjänster utan att detta spåras eller katalogiseras av andra än den berörda myndigheten. Myndigheter ska inte använda sig av utländska aktörer för hantering av känslig information.

Stat, landsting, kommuner och företag måste vara mycket aktsamma med den information de samlar in om enskilda människor. Den ska bara få användas till det ändamål som angavs som syfte när informationen samlades in, så att exempelvis uppgifter från vägavgiftsstationer inte hamnar hos

polis eller säkerhetsjänst. Så att data om patienter inte används för att spåra papperslösa flyktingar.

Anonymitet och integritet måste värnas för dem som ställer upp som försökspersoner i forskning. Prover i biobanker (som PKU-registret) ska bara få användas till den forskning som angetts för givarna, och inte lämnas ut till rättsväsendet. Försök att identifiera personerna bakom anonymiserat material i biobanker och databaser bör kriminaliseras. Löften om anonymitet för forskningsobjekt ska väga högre än offentlighetsprincipen.

Uppgifter ur brottsregistret ska inte få lämnas ut till arbetsgivare, med undantag för särskilt känsliga yrken där lagen ska ange vilka uppgifter som ska kunna lämnas ut för det enskilda yrket.

## 3. Information ska vara fri

I ett demokratiskt samhälle ska information vara fri att inneha och sprida. Undantagen från detta ska vara så få som möjligt, och är enbart godtagbara om det finns synnerligen starka integritets- eller samhällsskäl som motiverar dem; nämligen känsliga personuppgifter, dokumenterade sexuella övergrepp på barn och militära hemligheter.

Lika självklart som att postverket inte har ansvar för eventuella ärekränkningar eller terrorplaner som skickas i frankerade kuvert ska inte internetleverantörer vara ansvariga för innehållet i den information deras kunder hämtar och skickar via internet. Den som förmedlar tele- eller datatrafik ska inte ha rätt att undersöka innehållet i trafiken. Stat, landsting, kommuner och deras bolag ska inte bidra till att filtrera eller censurera allmänhetens internettillgång, vare sig i Sverige eller utomlands.

Fotografering ska som regel alltid vara tillåten (utom i en enskild lokal där ägaren förbjudit det). För att värna integriteten ska dold fotograferingsutrustning omgärdas av samma typ av regler som dold avlyssningsutrustning.

Även åsikter och företeelser vi tycker är avskyvärda måste vara tillåtna att presentera och gestalta. Politiker ska inte få diktera vilken historieskrivning som ska vara tillåten, vare sig i Sverige eller i andra EU-länder.

Barnpornografilagen bör förändras, så att den endast täcker dokumentation av verkliga övergrepp av barn. Rättsvårdande myndigheter måste kunna koncentrera sig på dem som begår verkliga övergrepp på barn, istället för översättare av tecknade serier.

### 3.1 Stärkt offentlighetsprincip

Offentlighetsprincipen skall stärkas, så att exempelvis ”hänsyn till främmande makt” inte längre kan användas som ett svepskäl för hemligstämpling. Alla myndighetsbeslut om att sekretessbelägga information ska vara tidsbestämda och redovisas så informationsrikt som möjligt.

Utlämnning av offentliga dokument ska ske så snabbt, enkelt och billigt som möjligt, och i normalfallet kunna ske digitalt.. Det ska inte vara tillåtet att efterforska identiteten hos den som anonymt kräver ut offentliga handlingar. Flygfotografier ska i normala fall få spridas lagligt utan någon tillståndsprocess.

Samma regler kring transparens och öppenhet som gäller offentlig verksamhet (t ex offentlighetsprincip, meddelarfrihet, förbud att eftersöka källa samt Lex Maria) ska också gälla i privata verksamheter som likt vårdcentraler och friskolor huvudsakligen finansieras med offentliga medel.

Vi vill införa en lag om informationsfrihet, som gör det möjligt för journalister, enskilda eller organisationer att begära ut hemligstämplad information från staten eller någon av dess organ via domstol, och för riksdag och regions/landstingsfullmäktige att begära svar på frågor från regeringen och dess underorgan.

### **3.2 Medialandskap och journalistik i förändring**

Formerna för journalistisk verksamhet förändras snabbt, och gränserna suddas allt mer ut mellan professionella journalister, amatörjournalister, bloggare och kommenterande läsare.

Vi vill därför förstärka och modernisera lagstiftningen kring tryck- och yttrandefrihet för att utöka skyddet för undersökande journalistik av amatörjournalister och för sajter som publicerar läckta dokument. Avgiften för utgivarbevis ska avskaffas, så att alla som ägnar sig åt journalistisk verksamhet (oavsett var, hur och hur ofta man publicerar) kan välja att göra detta på samma villkor som de traditionella medierna.

Vidare vill vi stärka källskyddet och rätten att vara anonym på nätet. Lagstiftning som likt FRA-lagen och datalagringsdirektivet urholkar källskyddet ska avskaffas. Meddelarfriheten ska utökas till att gälla alla medier och oavsett arbetsgivare.

En ”visselblåsarlag” bör införas, som kompletterar ”Lex Sarah” genom att ålägga tjänstemän och andra anställda i all offentlig och offentligt finansierad verksamhet att anmäla missförhållanden både till de egna

cheferna och till en oberoende granskningsmyndighet. Förföljelse på grund av att man är en "whistleblower" ska räknas som flyktingsskäl.

En offentligfinansierad Public Service är viktig men det nuvarande systemet för att driva in TV-avgifter är föråldrat. Vi vill ändra TV-avgiften till en Public Service-avgift, som ska betalas via skattsedel.

### **3.3 Offentligt finansierat material ska vara fritt**

Resultatet av offentligt finansierad verksamhet ska inte låsas in i immaterialrätt, utan ska vara öppet för alla att ta del av, dela och vidareutveckla. Material som lantmäteriets kartor och museers samlingar ska därför digitaliseras och släppas fria. Public services arkiv ska öppnas, och bli fritt tillgängligt via internet för alla privatpersoner och organisationer att ickekommersiellt använda och sprida.

Likaså ska information (som statistik, databaser och rådata) som samlas in eller sammanställs i den offentliga sektorn (och som inte är integritetskänslig för enskilda), vara fritt tillgänglig att använda och sprida. Sådan information ska tillhandahållas i maskinläsbart och sökbart format.

Även resultat från offentligt finansierad forskning ska vara fri för alla att använda. De ska publiceras på sätt som gör dem tillgängliga för alla över internet och får inte låsas in bakom patent eller andra immaterialrättsliga barriärer.

Arrangemang (t ex kultur och idrott) som helt eller delvis bekostas med offentliga medel ska vara tillåtna för allmänhet och bidragsgivare att spela in eller på annat sätt dokumentera och offentliggöra med fria licenser, så att alla kan ta del av och förädla upplevelsen vidare.

### **3.4 Fria standarder och öppen källkod**

Datasystem blir en allt viktigare del av samhällets infrastruktur. Genom att använda proprietär mjukvara (dvs. dataprogram som ägs av ett visst företag) gör man sig sårbar och beroende av ett fåtal mjukvaruföretag, och hjälper dessa företag att befästa oligopol. Den offentliga sektorn bör därför gå över till öppen och fri programvara. Därigenom kommer kostnaderna för programvara på sikt att minska, pengar som nu går till multinationella oligopol kommer istället att hamna hos lokala mjukvaruföretag, och vi kommer själva att ha kontrollen över de IT-lösningar som utgör ryggraden i många offentliga verksamheter.

Vi kräver därför att alla offentliga och offentligt finansierade verksamheter (som friskolor och privata vårdcentraler) ska ha som mål att fasa ut proprietär programvara till år 2025. Ny mjukvara som tas fram i sådana verksamheter ska bygga på öppen källkod. Proprietär programvara som trots allt måste användas ska ha öppen standard för alla artefakter den skapar, så att inga inlåsnings effekter uppstår.

All elektronisk kommunikation med myndigheter och offentlig/offentlig-finansierad service ska kunna ske med öppna och licensfria protokoll/filformat. Webbsidor och e-tjänster hos dessa verksamheter ska använda öppna och fria standarder och vara tillgängliga utan krav på ett visst operativsystem eller datorprogram från ett visst företag.

### **3.5 Digital infrastruktur**

Allt mer av samhällets informationsflöde och människors kommunikation med varandra sker över internet. Därför är en god digital infrastruktur viktig både för den ekonomiska utvecklingen och för människornas möjlighet att skaffa information och vara en del av det demokratiska samtalet. Internettillgång för alla är ett lika grundläggande samhällsligt ansvar som gatubelysning, vatten och avlopp.

Det offentliga ska ha ansvar för att ett fritt, öppet och anonymt internet med hög hastighet finns tillgängligt över hela landet på liknande villkor som elektricitet och rinnande vatten. Internettillgång och nödvändig utrustning för detta ska ingå i riksnormen, och t ex täckas av socialbidrag. Samhället ska stimulera utbyggnad av inloggningsfritt, avgiftsfritt och anonymt trådlöst internet i tätbebyggt område.

För att skapa en sund konkurrenssituation kring elektroniska tjänster krävs en separation mellan ägandet av de nät som förmedlar förbindelser, och företag som erbjuder tjänster över näten. Infrastruktur som radiofrekvenser, fiber och koppartråd ska därför vara samhälleligt ägd, och bara ställas till olika operatörers förfogande om operatören verkligen använder denna tillgång för konsumenternas bästa och inte för att blockera för eventuella konkurrenter.

Vid framtida licensfördelningar för trådlösa nät ska det övervägas att införa en frekvensallmänning, där lokala nät får möjlighet att självorganisera sig. Dessutom ska kommersiella frekvenser få användas så länge som detta kan ske utan att störa licensinnehavarens verksamhet.



## 4. Rätten att vara olika

Piratpartiet tror på alla människors lika värde. Vi arbetar för samma rättigheter och skyldigheter för alla, oavsett alla ovidkommande yttre egenskaper som härkomst, hudfärg, funktionsnedsättning, religion, kön, sexuell läggning, livsstil, ålder eller klädval. Alla människor ska ha samma rätt att utöva och ge uttryck för sina övertygelser och sin religion, sina traditioner och livsstilsval, så länge man därigenom inte handlar intolerant och inkräktar på andras rätt och möjlighet till samma sak.

Alla människor har också rätt att själva styra över sin sexualitet, följa sin sexuella läggning och själv välja partner eller partners, utan att behöva frukta övergrepp eller trakasserier från vare sig familj, andra människor eller samhälle. Inga inskränkningar ska finnas i individens rätt att själv välja sin klädsel, annat än sådana som behövs för att säkerställa rättssäkerhet och kvalitet i olika tjänster (där det t ex kan vara viktigt att en domstol kan se ett vittnes ögon, eller att någon som arbetar med matlagning täcker sitt hår).

### 4.1 En medmänsklig och rättssäker migrationspolitik

Piratpartiet har en vision om en värld utan gränser, där människor tillåts röra sig fritt, där ingen tvingas fly, men alla tillåts flytta.

Många människor befinner sig emellertid på flykt undan omänskliga förhållanden. Det måste bli lättare att söka asyl i Sverige än idag, det borde t ex kunna göras på ambassader eller via korrespondens. Ingen som söker asyl i Sverige ska utvisas utan att få sin ansökan prövad här, och klassifikationen ”uppenbart ogrundade asylansökningar” ska avskaffas. Utlänningslagen bör omarbetas och möjligheten att göra undantag för ”synnerligen ömmande omständigheter” bör mjukas upp till ”särskilt ömmande”.

Processen för att få asyl måste vara rättssäker. Asylsökanden måste få tillgång till kompetent tolkning och kompetenta advokater. Handläggningen av uppehållstillstånd ska få ta maximalt 12 månader. Migrationsverket måste få de resurser som behövs för att uppnå detta. Förföljelse på grund av

att man avslöjat missförhållanden ska räknas som flyktingsskäl. Rätten till asyl när någon flyr på grund av sin trosuppfattning måste stärkas och rätten till asyl vid risk för förföljelse pga sexuell läggning eller könsidentitet måste förvandlas från ord på ett papper till konkret verklighet för dem som idag befinner sig på flykt.

I de rika länderna ska vi inte acceptera att människor utvisas till länder som drabbats av naturkatastrofer, våldsamma konflikter, mycket dåliga levnadsförhållanden eller brist på respekt för mänskliga rättigheter. Sverige måste driva på för en human, rättssäker och människorättsrespekterande migrationspolitik inom hela EU. Varje EU-land måste tillåtas ha en mer frihetlig flyktingpolitik än resten av EU.

Det är till stor nytta både för utvecklingsländer och för Sverige ifall många studenter från andra länder kan läsa i Sverige, och om de som önskar får möjlighet att komma in på den svenska arbetsmarknaden efter studierna. Alla terminsavgifter för högskolor och universitet ska slopas. Utländska studenter som erhållit examen vid svensk högskola ska beviljas arbetstillstånd. Den som tagit sig till Sverige och vill lämna in en ny ansökan om uppehållstillstånd, t.ex. som arbetskraftsinvandrare istället för flykting, måste kunna göra det på plats i Sverige.

EU:s regler om fri rörlighet ska respekteras för alla EU-medborgare, oaktat etniskt ursprung. Gatumusikanter av alla nationaliteter och ursprung ska behandlas lika respektfullt av polisen.

Alla människor som vistas i landet ska ha lika rätt till sjukvård, oavsett om man har papper eller är papperslös, oavsett om man har eller saknar uppehållstillstånd. På samma sätt ska alla barn som vistas i landet få gå i skola. Polis och myndigheter ska därför inte få söka efter papperslösa på eller i anslutning till skolor och vårdinrättningar. Polisen måste prioritera förföljelse och brott mot flyktingar. Det offentliga ska aldrig låta en persons utseende spela någon roll för om personen ska utsättas för t ex en biljett- eller legitimationskontroll.

## 4.2 Integration

Vi måste bli bättre på att ta emot dem som kommer till Sverige och erbjuda dem den utbildning de behöver för att etablera sig i samhället. Skolan måste bli bättre på att låta nykomna elever hamna på den nivå som stämmer med deras förkunskaper. Svenskundervisningen för invandrare måste vara diversifierad, och möta var elev på dess nivå och utifrån dess förutsättningar och behov. Senare delar av svenskundervisningen ska kunna integreras med arbete och/eller praktik på arbetsplatser.

Segregering av boendet måste minska. Då nya bostadsområden planeras ska en finfördelad blandning av olika upplåtelseformer åstadkommas. Vid förtätningar ska bostäder med andra upplåtelseformer än de dominerande sprängas in i bostadsområdena. Samhället ska ge stöd till ideella organisationer för att skapa mötesplatser mellan dem som bott längre och kortare tid i Sverige, i stil med korskulturella matlagningscirklar och blandade fotbollslag, LAN-parties, syjuntor och scoutpatruller.

## 4.3 Motarbete diskriminering

Tyvärr behandlas inte alla människor lika i dagens Sverige. Genom tusentals små vardagliga beslut och händelser demonstreras dagligen att alla människor inte har samma rättigheter och möjligheter: homosexuella ges inte samma möjligheter till insemination och provrörsbefruktning, arbetsskador i typiska kvinnoyrken ger inte samma chans till ersättning som skador i typiskt manliga yrken, osvenska namn sorteras bort innan man bestämmer vem som kallas till anställningsintervju och kvinnor erbjuds lägre löner än lika meriterade män.

För att göra något åt detta krävs ett långsiktigt arbete på många plan.

För det första måste lagstiftningen ses över. Kvarvarande ställen där den inte är neutral utifrån kön, ursprung, sexuell läggning etc ska rättas till. Exempelvis bör utbetalningen av barnbidrag göras könsneutral, och kravet på sterilisering för könsbyte avskaffas.

För det andra måste man noga gå igenom olika regelsystem och deras tillämpningar för att hitta och rätta till alla de små regler och tillämpningar

som i praktiken leder till att människor missgynnas utifrån kön, härkomst eller andra ovidkommande faktorer. Till exempel regler kring provrörsbefruktning och arbetsskadeförsäkring.

För det tredje krävs ett systematiskt arbete för att förändra invanda strukturer, attityder och traditionella arbetssätt i samhället, som utan att vara fästa i några regler får som effekt att somliga människor missgynnas.

- Kriterier för kompetens måste sättas så att de inte diskriminerar utifrån kultur och så att de inkluderar både sådana relevanta kompetenser som ofta hittas hos män och sådana som ofta hittas hos kvinnor.
- I rättsväsendet måste attityder förändras, så att ens trovärdighet inte sänks av att man visar ilska eller sorg i ett läge där det i Sverige är social norm att dölja sådana känslor, och så att män inte missgynnas vid vårdnadstvister.
- Offentlig sektor ska gå i spetsen för ett system vid anställningar där personuppgifter som namn, kön, adress och födelseort inte syns när man väljer vilka sökande som ska kallas till anställningsintervju.
- Arbetsgivare inom offentlig sektor ska gå i spetsen för att se föräldraledighet som en merit.
- Arbetsgivare och utbildningsanordnare ska vara skyldiga att aktivt förebygga diskriminering på alla de grunder diskrimineringslagen pekar ut.
- Samhället måste bli bättre på att möta och hantera hederskultur. Lärare överallt i skolsystemet måste till exempel få kunskap om ämnet. Formerna måste utvecklas för att ge stöd till barn som blivit könsstympade/könsomskurna. Föräldrastödet måste utvecklas kring hederskultur som helhet, och hederskultur kring HBTQ personer.

#### 4.4 HBTQ-frågor

Inför ett förbud i grundlagen mot diskriminering av personer på grund av deras könsidentitet. I hela EU ska det vara förbjudet att diskriminera utifrån sexuell läggning och könsidentitet. Lagen om hets mot folkgrupp ska kompletteras så att det blir förbjudet att hetsa mot transpersoner. Även

brott mot transpersoner på grund av deras sexuella identitet ska räknas som hatbrott.

Vi vill att samkönade äktenskap och partnerskap ska vara tillåtna, både i Sverige och i resten av EU. Vi kräver att även de länder i EU som ännu inte själva tillåter sådana ska respektera dem som ingåtts i andra länder.

Diskrimineringen av icke-heterosexuella kring familjebildning måste avskaffas. Det måste bli lika möjligt även i praktiken för HBT-par som för heterosexuella att skaffa barn med hjälp av insemination, provrörsbefruktning och adoption. I de fall en kvinna som är gift med en kvinna får barn ska moderskapspresumption råda på samma sätt som det nu råder faderskapspresumption i ett heterosexuellt äktenskap.

Avskaffa kraven på sterilisering, medborgarskap och civilstånd för att få genomgå könsbyte. Transpersoner som tvingats till sterilisering för att få könskorrigering ska få möjlighet till skadestånd från staten.

Alla psykoterapeuter, kuratorer, psykologer, skolsköterskor och liknande yrkesgrupper i grund- och gymnasieskolan, ska få obligatorisk utbildning i HBTQ-frågor.

Vi vill utreda möjligheten att avskaffa begreppet juridiskt kön helt och hållet. Juridiskt kön är ett sätt att göra onödigt och kränkande åtskillnad på människor. Med avskaffad värnplikt och könsneutral äktenskapslagstiftning finns inte längre något behov av juridiskt kön. Konsekvenserna av att avskaffa konceptet ska utredas, med målsättningen att göra så.

Osynliggörandet och negligerandet av polyamorösa måste upphöra. Äktenskapsbalken bör reformeras så att den blir antalsneutral.

## **4.5 Alla generationer tillsammans**

Vi anser att dagens generationsapartheid måste brytas. Ju mer tvåvägskommunikation vi har mellan generationer och åldersgrupper, desto klokare blir vi, och desto bättre lösningar arbetas fram. Makthavare och andra vuxna måste till exempel lära sig av den unga generationen om den digitala kulturens möjligheter. Offentliga arbetsgivare ska sträva efter jämn åldersfördelning på arbetsplatser.

Barn och unga har en självklar rätt till kroppslig och personlig integritet. Vi vill därför att barnaga ska förbjudas i hela den europeiska unionen. Ickemedicinsk spädbarnsomskärelse ska förbjudas i Sverige. Barnkonventionen ska göras till svensk lag.

Det är viktigt att vi inte låter den nya tekniken skapa djupa klyftor i samhället mellan dem som vuxit upp med den och dem som den är en ny bekantskap för. Internet skulle kunna ge många äldre helt nya möjligheter att hålla kontakt med släktingar och vänner, och få tillgång till kultur. Tekniken för läsplattor skulle kunna ligga till grund för fantastiska lösningar för synskadade. Ökade satsningar måste därför ske på utbildning av äldre, och samhället måste stimulera att tekniker anpassas efter äldre och funktionshindrades behov.

#### **4.6 Minoritetsspråk**

Medborgare som talar något av landets officiella minoritetsspråk ska ha rätt att använda detta i kontakt med myndigheter. Denna rätt måste förvandlas från ett löfte på ett papper till verklighet. Sverigefinnarnas språkliga rättigheter utökas till att gälla hela landet. Det svenska teckenspråket ska bli ett officiellt minoritetsspråk.

## 5. En fri kultur för alla

Kultur är inte bara trevligt och roligt. Den hjälper oss att se på oss själva och omgivningen på nya sätt, och den kan öppna våra ögon för nya världar. Kultur stimulerar hjärnan, och kan därigenom stärka både inlärningsförmåga och fysisk hälsa. Kultur har därför stor betydelse både för individens välbefinnande och utveckling, och för ett mångsidigt demokratiskt samtal. Det är därför viktigt att samhället för en politik som ger så många människor som möjligt chansen att uppleva kultur – både som deltagare och åskådare.

Den moderna informationstekniken har öppnat fantastiska nya möjligheter för detta. Plötsligt finns hela världens utbud av musik och film bara några knapptryckningar bort – så länge inte upphovsrättsindustrins häxjakt lyckas skrämman bort kulturdelningen. Finns bara den politiska viljan kan alla offentligt stödda teaterföreställningar och musikframträdanden finnas fria för alla att titta och lyssna på via internet. Kan biblioteken stå emot förlagens ohemula krav kan hela världens litteratur lånas hem via bibliotekens hemsida till ens dator eller läsplatta.

### 5.1 Kulturell infrastruktur

En onlineupplevelse är dock aldrig riktigt samma sak som att sitta i salongen på en teaterpjäs eller konsert. Och kultur måste naturligtvis skapas, inte bara förmedlas och delas. Därför räcker det inte med att befria nätet och släppa kulturdelning fri. Samhället måste också garantera en väl fungerande kulturell infrastruktur, som gör kultur tillgänglig för så många som möjligt även bortanför tangentbordet, och garanterar en fortsatt produktion av nya verk och uppsättningar som kan spelas in, delas och remixas.

Nationella institutioner som får långsiktigt statligt stöd (t ex statliga museer och Dramaten) ska därför aktivt arbeta för att göra sitt arbete nationellt tillgängligt, till exempel genom turnerande utställningar, digitalisering eller samarbeten med lokala aktörer. De ska också aktivt arbeta med att stimulera och lyfta nytt kulturskapande och för att inkorporera deltagarkultur i sin verksamhet.

Samhället bör dessutom ge stöd till lokala museer, bibliotek, teatrar och konsertlokaler samt lokala kulturevenemang, tex musikfestivaler och lan-parties. Utställningsplatser bör öppnas, där konstnärer får chansen att placera ut konstobjekt för allmän beskådan.

## **5.2 Kultur för alla**

Det är viktigt att utbudet av kultur inte bara vänder sig till dem som har vana och förmåga att själva besöka teatrar, museer och utställningar. Kultur måste också komma in i bland annat förskola, skola, arbetsliv, vård och äldreomsorg. Inte minst är det viktigt att kultur når ut till sjuka, äldre och funktionshindrade, eftersom kultur stärker, läker och stimulerar sinnenas förmåga att uppfatta och hjärnans att tänka.

Genom att digitalisera kultur får fler möjlighet att ta del av den. Vi vill därför att såväl muséer som public service digitaliserar sina arkiv och gör dem tillgängliga för alla. De stora statliga kulturinstitutionerna ska spela in sina uppsättningar, och släppa dem fria över nätet. Andra kulturarrangemang som tar emot offentligt stöd ska vara tillåtna för allmänhet och bidragsgivare att spela in och lägga ut.

Möjligheten att dela kultur via internet har gjort det möjligt för människor att ta del av ett enormt mycket rikare och mer mångfacetterat kulturutbud än tidigare. Vi kräver en omedelbar avkriminalisering av kulturdelning för icke-kommersiellt bruk och ett förbud mot tekniska arrangemang som ska hindra kunder att ta lagliga kopior av digitala produkter (sk DRM).



### 5.3 Skapande

Kultur är inte bara att njuta av andras skapande, utan också att skapa själv. Därför är det viktigt att satsa på att ge barn och unga möjlighet att själva utföra och skapa kultur. Exempelvis bör kommuner ha ”kommunala kulturskolor”, där barn och ungdomar får möjlighet att förkovra sig i olika sorters kultur.

En fantastisk effekt av den digitala revolutionen är att de skarpa gränser tryckpressar och grammofofonteknik skapade mellan kulturskapare och kulturkonsumenter håller på att suddas ut. Att spela in och mixa film och musik är lättare än någonsin. Och precis som alla konstnärer tidigare i historien tycker dagens skapare om att citera, parafrasera och utveckla sådant tidigare skapare presterat. Tyvärr sätter dagens stela upphovsrättsregler många käppar i hjulet för sådan nyfiken vidareutveckling och remixning.

Vi kräver därför att upphovsrätten reformeras så att citat, remixning och parodier tillåts för film, musik och bild på samma sätt som det idag tillåts för text. Offentligt finansierad kultur som läggs ut på nätet ska ha licenser som tillåter remixning och fortsatt förädling.

Samhället bör stödja och uppmuntra de kulturskapare som är nyfikna på och vill undersöka de möjligheter de nya teknikerna öppnar för att skapa och sprida kultur.

### 5.4 Breddat kulturbegrepp

Gamla föreställningar och slentrian ska inte begränsa vad som betraktas som kultur. Seriealbumens intåg i kultursidornas finrum visar att kulturens uttrycksformer alltid utvecklas och förändras, och det är lätt att idag se hur många spännande uttrycksformer ringaktas.

Vi vill därför se en breddning av kulturbegreppet, så att yttringar som graffiti, gaming och rollspel ges samma förutsättningar och möjligheter till stöd som mer traditionella kulturformer. Kommuner bör skapa graffitiskolor och anvisa lagliga väggar och plank för graffitikonst.

## 5.5 Biblioteken har en nyckelroll

I en värld där allt mer information finns allt mer tillgänglig blir bibliotekariernas specialkompetens allt viktigare: att guida genom informationsflödet. När bokhandlare trängs ut och skär ner sortimentet blir biblioteken kvar som den plats där man kan vandra kring och bläddra i fysiska böcker. Den nya tekniken ger därmed biblioteken en allt viktigare roll i kulturlivet.

Bibliotekens grundidé är kulturdelning, att litteratur och kultur hela tiden ska finnas tillgängligt för alla. De har gång på gång fått kämpa mot en upphovsrättsindustri som inbillat sig att möjligheten att läsa gratis skulle minska deras försäljning. De för den kampen idag, och de har Piratpartiets fulla stöd i sin kamp för att få utnyttja det elektroniska mediets möjligheter och låna ut e-böcker fritt.

Alla människor ska ha tillgång till ett väl fungerande bibliotek och det ska finnas bemannade skolbibliotek i varje skola. Biblioteken ska erbjuda kontaktytor mellan besökare och kulturskapare, och utnyttja moderna digitala tekniker för att låta de besökare som så önskar få kontakt med likasinnade med hjälp av lånehistorik.

Ett nationellt digitalt bibliotek bör skapas, som ska digitalisera så mycket som möjligt av vårt kulturarv, och tillhandahålla detta över internet.

## 6. Bibliotek är fantastiska!

*”Bibliotek är fantastiska! De är som ett internet som man kan gå runt och bläddra i!”*

Så beskrev en ung pirat sin första biblioteksupplevelse, och visst stämmer det. Bibliotek är fantastiska. Bibliotek är den fysiska världens motsvarighet till internet.

Biblioteken arbetar efter en grundprincip om att kunskap och litteratur är något som ska finnas tillgängligt för alla. Deras grundidé är kulturdelning; de levde sharing is caring långt innan någon ens kunde föreställa sig ett internet. Kanske är det också därför som de, till skillnad från andra aktörer, har utvecklats så väl tillsammans med den tekniska utvecklingen.

Den nya tekniska verkligheten har gjort bibliotekens arbete viktigare än någonsin. Biblioteken kommer en dag att bli en av få fysiska platser där människor kan botanisera bland, bläddra i och känna lukten av böcker. I en allt mer digitaliserad värld spelar biblioteken en viktig roll som broar mellan ny och gammal kunskap och kultur.

I en tid då vi har bättre tillgång till kunskap och kultur än någonsin tidigare är också vårt behov av guidning genom informationsflödet större än någonsin. Bibliotekarierna är våra självklara vägvisare genom informationsflödet och in i framtiden.

Biblioteken är en grundpelare i den kulturella infrastrukturen. Det är viktigt att alla människor har tillgång till någon form av biblioteksverksamhet, oavsett var man befinner sig i livet, både geografiskt och åldersmässigt. Biblioteken ska vara en naturlig mötesplats för alla människor.

För att finna vägar att ta vara på all den entusiasm och initiativförmåga som finns ute på bibliotek runt om i landet vill Piratpartiet utarbeta en nationell biblioteksstrategi. Det är det bästa sättet att trygga bibliotekens verksamhet i dag och i framtiden, och att ta tillvara de möjligheter informationssamhället skapar.

## 6.1 Biblioteken – en naturlig mötesplats för alla

Biblioteken ska erbjuda en kontaktyta mellan författare, andra kulturskapare och läsare. De bör också satsa speciellt på att lyfta fram nya och lokala kulturskapare. Biblioteken ska ges de resurser som behövs för att förverkliga detta.

- Biblioteken måste ges möjlighet att skapa fler utrymmen där läsare kan möta varandra, utbyta boktips och prata om böcker med andra, till exempel genom fysiska eller digitala bokcirklar, och genom att de som så önskar digitalt kan jämföra sin lånehistorik med varandra.
- Alla människor ska ha tillgång till väl fungerande bibliotek. Barn och ungdomar ska ha tillgång till välsorterade och bemannade bibliotek under hela sin skoltid. Människor som sitter häktade eller avtjänar fängelsestraff ska ha möjlighet att låna böcker för fortbildning och förströelse.
- Låntagarens integritet måste stärkas. Låntagaren ska själv få bestämma vilken information som ska sparas eller inte sparas om bibliotekslån.

## 6.2 Biblioteken finns till för dig

Alla bibliotek ska erbjuda fri och anonym tillgång till internet. Biblioteken ska hjälpa människor att orientera sig bland kultur och information på nätet.

- Ett nationellt digitalt bibliotek ska skapas, som digitaliserar vårt kulturarv och tillhandahåller detta för fildelning. Det ska bland annat gälla så mycket som möjligt av de texter, musikinspelningar, filmer, TV-produktioner och andra delar av det nationella kulturarvet som finns på bland annat de stora biblioteken, riksarkivet, olika muséer och public services arkiv.
- Utrusta biblioteken med bokscannern och print-on-demand-maskiner där läsare till självkostnadspris kan skapa e-böcker eller trycka böcker.
- Samtliga böcker som fritt lånas ut på något bibliotek i Sverige ska kunna fjärrlånas.

### 6.3 Befria e-böckerna

Det finns inget värde i att låtsas att en e-boksfil är en pappersbok och att den därmed bara kan lånas ut till en person åt gången. Biblioteken ska inte åläggas artificiella utlåningsspärrar.

- Utlåning av e-böcker får inte ske på ett sätt som ställer krav på ett visst operativsystem eller mjukvara från något särskilt företag.
- Ge biblioteken förutsättningar att utveckla ett eget, gemensamt system för utlåning av e-böcker, fritt från kopieringsskydd och oberoende av privata företagsintressen. För att stimulera och uppmuntra nya generationer av författare ska där vara möjligt att ladda upp egna e-böcker för utlåning.
- Inkludera e-böcker i biblioteksersättningen, så att de behandlas på samma sätt som pappersböcker.

### 6.4 Bibliotekens förutsättningar

För att säkerställa bredd och allmänintresse ska biblioteken sluta köpa färdiga standardbokpaket från bokhandeln/bokförlagen. Låt istället bibliotekarierna bestämma vilka böcker som ska köpas in baserat på deras kompetens och på en transparent inköspolicy.

- Inrätta en biblioteksfond för att bekosta digitalisering av bokförlagens backlist.
- Upphovsrätten ändras så att biblioteken ges rätt att utan kostnad distribuera och remixa all digital media.
- Öppen mjukvara och öppna standarder ska användas i bibliotekens system. Biblioteken bör också uppmuntra sina samarbetspartners att göra detsamma, alternativt söka andra samarbetspartners eller utveckla egen mjukvara. Proprietär mjukvara ska vara utfasad till år 2025.
- Inför den svenska biblioteksersättningsmodellen och tillhörande kollektiva licenser på EU-nivå.

## 7. En skola för framtiden

Skolan måste förbereda alla elever att orientera sig och agera i den informations- och kunskapsväv som idag förenar skolan med samhället utanför. Skolans viktigaste uppgift är därför att lära elever hitta, tolka, analysera och värdera information, och ge dem de grunder och referensramar som behövs för att kunna förädla informationen till kunskap, skapa förståelse och att dra slutsatser från denna. Varje barn ska få möjlighet att utvecklas optimalt (kunskapsmässigt, intellektuellt och socialt) utifrån hennes egna förutsättningar.

### 7.1 En skola där eleverna själva bygger sin kunskap

Skolan ska använda arbetsformer som stimulerar elevernas kreativitet, samarbetsförmåga och initiativförmåga. Elever måste tränas i att analysera informationsflöden, se mönster, tänka fritt och förhålla sig kritiskt till olika källor och påståenden. Kritiskt tänkande måste gå som en röd linje genom hela utbildningssystemet.

Skolan måste bli bättre på att lära ut studieteknik. Med mindre klasser får läraren mer tid för varje elev, och större möjligheter att individualisera undervisningen. Vi vill därför minska klassernas storlek.

Elever och lärare ska ha tillgång till både välsorterade bemannade bibliotek och datorer med internetuppkoppling. Skola och universitet måste bli bättre på att utnyttja de möjligheter som den nya tekniken ger elever att lyssna på föreläsningar och träna olika moment utan att utnyttja sin lärares tid, som då får mer tid till enskild handledning av elever. Föreläsningar, genomgångar och andra liknande undervisningsmoment bör därför filmas och göras tillgängliga för alla intresserade.

Hela utbildningssystemet bör också använda de möjligheter den moderna informationstekniken skapar för att föra in omvärlden i den dagliga undervisningen och etablera samarbeten mellan både elever och lärare över geografiska avstånd och statsgränser.

## 7.2 Utbildning för alla

Det är viktigt att utbildningssystemen är öppna och värdesätter att människor kommer från olika håll för att förkovra sig. Det ska därför vara möjligt att skaffa sig högskolebehörighet på alla praktiska gymnasieprogram.

Ett livslångt återkommande lärande behövs för att allas kunskaper och förmågor ska kunna utvecklas i takt med omvärlden. Behörighetsregler måste därför ses över så att man inte slentrianmässigt kräver stora paket utan just de förkunskaper som behövs för en viss utbildning. Distanskurser på komvux ska som regel vara öppna för alla oavsett jobbsituation och tidigare studier.

Vi kräver att alla terminsavgifter på högskolor och universitet slopas.

## 7.3 Lära eleverna välja och styra sin datoranvändning

Alla elever ska tidigt under sin skoltid under lekliknande former få prova att programmera, så att de får känna att det är de som är datorernas herrar och härskarinnor, och inte tvärt om. Vi vill införa obligatorisk datakunskap i grundskolan som bland annat ska handla om hårdvara, programmering och internet.

Det är viktigt att skolans undervisning om datorprogram och operativsystem visar på en mångfald av alternativa lösningar och varken låser fast elever eller skola i lösningar som befäster oligopol eller monopol på mjukvara. Så mycket som möjligt av elevernas arbete ska ske i fri/öppen programvara. Målet ska vara att proprietär programvara är helt utfasad från skolsystemet år 2025.

## 7.4 Fria läromedel

När den tekniska utvecklingen springer ifrån dagens ekonomiska upphovsrätt måste det offentligt finansierade utbildningssystemet ta ansvar för att det tas fram nödvändiga läromedel av tillräcklig kvalitet. Dessa ska fritt kunna användas och vidareutvecklas av alla lärare i hela utbildningssystemet, oavsett huvudman. Detta skulle exempelvis kunna åstadkommas genom att lärare som utvecklar fria läromedel ges minskad

undervisningsskyldighet. Kollaborativa insatser för att producera material som används av skolorna ska få samhällets stöd.

Läromedel som köps in utifrån ska vara fria att använda, kopiera och bearbeta för alla lärare, elever och andra intresserade. Målet ska vara att alla läromedel i skolan till år 2025 ska vara fria att kopiera och vidareutveckla, och att samma sak ska gälla för basläromedlen på alla universitets- och högskolekurser.

## **7.5 Rättssäkerhet, inflytande och integritet för elever**

Så länge skolan ger betyg som har betydelse för elevernas framtid måste bedömningarna vara rättvisa och rättssäkra. Betygsättning av nationella prov ska därför skötas av lärare från annan skola. Större skriftliga prov ska rättas anonymt. Skolor ska inte ges några ekonomiska eller andra incitament att sätta höga betyg.

Piratpartiet vill arbeta för ökat elevinflytande i skolan. Ett minimikrav är att skollagens krav på elevinflytande ska följas.

Vi vill slå vakt om elevernas integritet under vistelsen i skolan.

- Elevers skolmiljö ska vara fri från kameraövervakning.
- Vi säger nej till obligatoriska drogtester i skolan.
- Skolor ska inte ha rätt att övervaka elevers privata kommunikation, vare sig elektroniskt eller på papper.
- Elever ska vara fria att själva välja klädsel i skolan, så länge den inte skapar hinder för undervisningen.



## 7.6 En bra arbetsmiljö för eleverna

Mobbing är ett stort problem i många förskolor och skolor. För att bekämpa mobbing är det mycket viktigt med närvaro och engagemang från de vuxna i skolan. Det krävs både ett genomtänkt förebyggande arbete, och ett klimat där alla vågar säga ifrån när saker sker som inte är acceptabla.

Allt fler elever drabbas av olika former av psykisk ohälsa. Vi vill därför att alla skolelever ska få undervisning och träning i stresshantering. Det behövs mer närvaro av kuratorer, psykologer och psykoterapeuter i skolorna, och dessa måste få kontinuerlig fortbildning. Alla skolor ska ha kuratorer med gott om tid att närvara hos eleverna. För att minska stigma kring att ha kontakt med psykisk hälsovård ska elever med jämna mellanrum få en inbjudan till samtal med psykoterapeut, kurator, psykolog eller liknande.

## 8. Kvalitet och integritet i vården

### 8.1 En god vård för alla

Alla i Sverige ska ha tillgång till sjukvård av hög kvalitet – oavsett om man bor på landet eller i storstad och oavsett om man är svensk medborgare eller papperslös flykting. Polisen ska inte ha rätt att söka efter papperslösa flyktingar på eller i närheten av vårdinrättningar.

Sjukvården ska vara bra, tillgänglig och ske med respekt för den sjuke och dennes integritet, även om ens sjukdom av något skäl är stigmatiserande.

- Resurserna till behandling av psykisk ohälsa måste öka för både vuxna och barn. Eftersom allt fler människor lever allt större delar av sina liv på nätet vill vi verka för psykologisk hjälpnärvaro i sociala medier.
- Vården ska ge samtalsbaserade terapier till alla patienter som av medicinska skäl behöver sådan.
- Det måste också göras möjligt för alla som behöver och önskar kvalificerad vård mot missbruk att få sådan.
- Kraven på HIV-smittade att tala om sin smitta även vid säkert sex och möjligheten att frihetsberöva dem innebär ett ingrepp i integriteten som inte står i rimlig proportion till de risker som därmed kan undvikas, utan istället motverkar sitt syfte. Vi vill därför mildra dessa regler i enlighet med UNAIDS rekommendationer.

Patienter ska ha valfrihet och kunna välja bland en mångfald av olika vårdgivare. Samma regler måste gälla för offentliga som privata vårdgivare kring öppenhet, offentlighetsprincip och för att skydda dem som slår vakt om missförhållanden. Det måste finnas tydliga minimikrav på kvaliteten på vården när upphandlingar görs.

## **8.2 En vård bygd på vetenskap, kunskap och erfarenhet**

Piratpartiet anser att hälso- och sjukvården ska baseras på kunskap och vetenskapligt konsensus. Vidskepelse ska inte ha någon plats i vården.

System måste utvecklas för att snabbt och systematiskt fånga upp nya erfarenheter och vetenskapliga framsteg och börja använda nya metoder i vården, till exempel kring personaliserad medicin (där man använder kunskap om samband mellan genvarianter, livsstil och hälsa till att formulera individuella förebyggande program och behandlingar) och insamling och analys av hälsorelaterade data i realtid över avstånd (för att snabbt kunna justera råd och behandlingar).

Resultaten för olika vårdgivare och andra aktörer ska följas upp på ett öppet och jämförbart sätt. De utvärderingar och jämförelser som därmed görs av olika vårdgivare, behandlingsmetoder etc ska vara lätt tillgängliga för medborgarna. Vården ska, liksom apoteken, i ökad utsträckning använda öppen källkod, öppna systemlösningar och patentfria alternativ. Därigenom skapas utrymme för fler oberoende leverantörer.

Eftersom vården behöver allt bättre utbildad personal vill vi göra det möjligt och enkelt för sjuksköterskor och undersköterskor att fortbilda sig till läkare.

## **8.3 Delaktighet och integritet i vården**

Det är viktigt att värna patienters och andra vårdtagares integritet, delaktighet och självbestämmande.

Patienten ska ha rätt till all information vården samlar om henne, och denna information ska inte spridas vidare bortanför den behandlande vårdpersonalen. Personliga vårddata ska därför vara tillgängliga för vårdtagaren på dennes premisser, och möjliga att komma åt hemifrån via internet.

Patienter ska själva kunna välja vem som ska sköta deras journal, och kunna ställa krav på vilka som ska kunna komma åt den, och hur. Tillgången till patientjournaler ska spärras så att bara den som vårdar en patient har tillgång till dennes journal. Ett elektroniskt journalsystem ska införas, där patienten ska ha sin egen nyckel och varje "akutöppning" utan patientens medverkan ska sparas, utredas och meddelas patienten. Accessloggen för journalsystemet ska vara del av journalsystemet, och patienten ska ha rätt att se denna.

Patienter själva ska ha rätt och möjlighet att i journalen komplettera uppgifterna och kommentera behandlingarna. Kuratorer ska ha samma slags tystnadsplikt som psykologer.

Sjukvården måste bli bättre på att hantera och utnyttja att patienter själva skaffar sig kunskaper om sina symptom och sjukdomar. Samhället ska därför ta ett ökat ansvar för att medborgarna har bekväm och fri tillgång till kvalificerad information på olika nivåer om medicinska frågor, hälsa, sjukdomar, diagnoser och behandlingar.

Piratpartiet vill slå vakt om patientens autonomi och rätt att själv besluta om sin behandling, liksom att avstå från behandlingar man inte önskar. Vid psykisk tvångsvård skapar detta särskilt svåra avvägningar. Vi vill ha ett system där personer som för tillfället är psykiskt friska ges rätt att tacka nej till en eller flera behandlingar (till exempel elbehandling) för den händelse att man kommer under tvångsvård.

## **8.4 Omsorg om äldre och funktionsnedsatta**

Piratpartiet anser att äldre och funktionsnedsatta måste ha en rik och värdig tillvaro. De måste få möjligheter till mänsklig samvaro, tillgång till grönområden och möjligheter att uppleva och utöva kultur. Tillgängligheten måste öka i samhället och färdtjänst och sjuktransporter förbättras.

Lagen om särskilt stöd (LSS) ska utvecklas så att den omfattar även dem som får funktionsnedsättningar på grund av ålder. LSS kan därmed ersätta stora delar av dagens system med hemtjänst. Det måste vara enkelt för även

äldre och funktionshindrade att flytta till andra orter. Därför ska rätten till olika stöd, som assistens och olika hjälpmedel, följa med om man flyttar.

Många äldre och funktionsnedsatta står idag utanför den digitala världens möjligheter att knyta nya kontakter, uppleva och utöva kultur, samla information och enkelt kommunicera med myndigheter. Samhället ska därför stödja utbildning och utveckling av utrustning, som kan göra det möjligt och underlätta för äldre och funktionsnedsatta att utnyttja den moderna informationstekniken. Detta får dock inte ersätta utan komplettera traditionella kanaler för information till personer med funktionsnedsättningar, som t.ex. taltidningar.

Behovet av privatliv och integritet försvinner inte för att man blir äldre eller funktionshindrad, och därmed beroende av andra. Tvärt om är det då ännu viktigare att slå vakt om den enskildes integritet. Videokameror ska därför inte få ersätta nattpersonal på äldreboenden. Istället införs krav på minimibemanning inom demensvården med krav på närvarande personal dygnet runt. Låssystemen på boenden ska inte få registrera när, hur ofta och vem som kommit och lämnat lägenheter.

Bättre stöd ska ges för anhöriga att hjälpa till med vården, till exempel genom sammanboende på vårdhem. Äldre som behöver vård ska få bo ihop med sin partner även om man träffat denne på ålderns höst.

Vidare vill vi att

- alla äldreboenden ska ha tillgång till avgiftsfri och inloggningsfri trådlös internettillgång.
- fixarservice införs där detta saknas.
- fler boenden för äldre byggs.
- sjukgymnastik och arbetsterapi ska förbättras.
- missbrukarvården för äldre förbättras.

## 9. Arbete och social trygghet

Människors vilja att göra saker, att arbeta, är grunden för allt välbefinnande och all utveckling. Att människor som vill arbeta tvingas gå sysslolösa är därför ett enormt slöseri. Det betyder dock inte att alla ska pressas in i de trånga mallar dagens arbetsliv sätter upp. Mycket av det värdefulla och meningsfulla arbetet i samhället utförs idag utanför eller i utkanten av den etablerade penningekonomin, i ideell verksamhet och svärmar.

### 9.1 Innovationer leder till fler företag och arbetstillfällen

Vi vill skapa förutsättningar för fler innovativa företag och verksamheter genom att satsa på förbättrad infrastruktur, på forskning, på en utbildning som sätter nyfikenhet och kreativitet i centrum och på en politik för att riva de hinder för utvecklingen som skapas av många former av immaterialrätt. Därigenom kommer nya jobb att skapas, som ger fler människor mer pengar att använda, vilket kommer att leda till ökad efterfrågan på andra tjänster och ge större skatteintäkter. Så även pizzabagare, barnomsorg, frisörsalonger och äldreomsorg kommer gynnas av många innovativa företag och får ökad efterfrågan och resurser för sina verksamheter. En innovationsvänlig politik skapar fler och bättre betalda jobb i alla samhällets sektorer.

### 9.2 Utnyttja arbetslöshet till utbildning och fortbildning

När samhället utvecklas snabbt blir ett livslångt återkommande lärande viktigt. Det är angeläget att alla yrkeskategorier, oavsett utbildningsnivå, erbjuds fortbildning och kompetensutveckling av sin arbetsgivare.

Ett sätt att stimulera människor att utnyttja sin fulla potential, och hjälpa arbetslösa till en meningsfull sysselsättning, är att erbjuda stöd till utbildning. Både för dem som är arbetslösa, och för människor som under utbildningen kan lämna plats för någon annan att ta över dennes jobb.

Arbetslösa utan avslutad utbildning ska därför ges möjlighet att läsa in gymnasium med ordentligt ekonomiskt stöd. Arbetslösa med utbildning

och/eller yrkeserfarenhet ska ges ökad möjlighet till kvalificerad vidareutbildning, omskolning eller högskolestudier med ordentligt ekonomiskt stöd.

Arbetsgivare som i tider av hög arbetslöshet vidareutbildar/fortbildar sina anställda med bibehållen lön ges stöd att anställa vikarier. Arbetslösa måste med bibehållen ersättning kunna fortbilda sig på deltid samtidigt som de söker jobb givet att de då står till arbetsmarknadens förfogande.

Praktikplatser kan användas som en metod att hjälpa arbetslösa till jobb, men det behövs uppföljning och kontroll så det inte leder till att arbetsgivare systematiskt utnyttjar praktikanter som gratis arbetskraft utan att erbjuda några av dem arbete.

### **9.3 Ett enklare och säkrare trygghetssystem**

Den snabba tekniska utvecklingen leder inte bara till högre materiellt välstånd, utan också till ökade möjligheter att förverkliga icke-materiella värden. Lönearbetets roll kan förväntas minska i människornas liv, och samhället måste förbereda sig och anpassa sina system inför en situation med minskad arbetstid.

Piratpartiet arbetar därför för att samla alla bidragssystem under ett statligt huvudmannaskap med ett enkelt och enhetligt regelverk. Arbetsmarknads- och socialförsäkringarna reformeras i riktning mot ett mer enhetligt, rättssäkert, förutsägbart och medmänskligt system, där människor tas om hand istället för att kastas runt. På sikt utvecklas systemet så att alla medborgare garanteras en basförsörjning.

Idag har få människor fast anställning hos en och samma arbetsgivare genom hela sitt arbetsliv. Allt fler hoppar istället fram och åter mellan korta anställningar och uppdrag i egna företag. Samtidigt blir gränserna mellan arbete och annan tid mindre tydliga. Socialförsäkringssystemen måste anpassas efter denna nya verklighet, så att det inte skapas gigantiska byråkratiska problem om man svarar på ett jobbmail medan man är hemma med ett sjukt barn eller engageras som skådespelare på en kvällsföreställning under en period då man är arbetslös.

- Till exempel anser vi att arbetsförmedlingen ska göras om till en frivillig plats för att få hjälp till ett nytt arbete, och att den inte ska ha något att göra med kontroller och bidragsutbetalningar, som får hanteras av någon annan instans.
- Arbetslösa som önskar arbeta ideellt istället för att delta i arbetsmarknadsåtgärder ska tillåtas göra detta utan risk för att bli av med bidrag.
- De som en tid lever på socialbidrag måste ha incitament att börja tjäna egna pengar. Socialbidraget bör därför inte som idag räknas ner med hela den summa man tjänar själv, utan bara en del av den.
- Arbetslöshetsförsäkringen ska reformeras så att arbetslösa som inom kort börjar ett nytt jobb undantas från kravet på att vara aktivt arbetssökande. Lagen om arbetslöshetsförsäkring ändras så att det blir möjligt att söka tidsbegränsad arbetslöshetsförsäkring.

## 9.4 Likabehandling, integritet och en god arbetsmiljö

Alla anställda ska behandlas lika och lika respektfullt av både arbetsgivare och arbetskamrater. Arbetsgivare ska ge lika lön för lika krävande och ansvarsfyllda arbeten med samma kompetensnivå.

Vi kräver ett starkare skydd för rätten att avslöja missförhållanden på arbetsplatsen utan risk för repressalier och undersökningar om vem som lämnat ut information.

Det ska inte vara förbjudet för anställda att använda kunskaper och färdigheter de lärt sig på arbetsplatsen. Företagshemligheter ska hanteras som en konkurrensfråga mellan företag.

Övervakning av anställdas privata elektroniska kommunikation är förbjuden enligt konventionen om mänskliga rättigheter, även om kommunikationen sker över arbetsgivarens datorer eller uppkopplingar. Detta förbud måste respekteras.

Kameraövervakning i syfte att övervaka personalen på arbetsplatsen ska inte vara tillåten. Om videodokumentation av annan anledning sker på en arbetsplats ska de som filmats ha rätt att få ut denna, såvida den inte täcker sekretessbelagda element eller är integritetskränkande för någon annan.



# 10. En politik för innovation och utveckling

Tack vare innovationer och utveckling kan allt fler människor världen över leva bättre och rikare liv. Innovationer kring teknik, kultur, design och sociala processer gör att resurser kan användas effektivare, att miljö-påfrestningar kan begränsas, att levnadsstandarden kan öka och att allt fler människor kan få allt bättre tillgång till kunskap och kultur.

En växande andel av innovationer och teknisk utveckling sker idag utan immaterialrättsskydd och ofta utanför den traditionella pengaekonomin, till exempel i den civila/ideella sektorn, inte sällan i löst organiserade svärmar på nätet. En framtidsinriktad innovationspolitik måste ta fasta på detta och skapa bästa möjliga förutsättningar för ett immaterialrättsfritt, ickemonetärt och svärbaserat skapande.

Innovationer uppkommer därför att människan har en naturlig nyfikenhet och strävar efter att prova nya lösningar för att förbättra och förenkla sitt arbete. Men det finns en hel del samhället kan göra för att underlätta för innovationer att uppkomma, utvecklas och tas i bruk.

## 10.1 En väl fungerande infrastruktur

En dynamisk, kunskapsbaserad ekonomi förutsätter en god digital infrastruktur, där bredband är en lika naturlig basservice till fastigheter som vatten och el, och där trådlösa fria nätverk finns i alla tätbebyggda områden.

Även väl fungerande transporter och en god energiförsörjning är viktiga för en vital och innovativ ekonomi. Vi vill se en kraftig satsning på utbyggnad av kollektivtrafiken, både järnväg och stadstrafik. Elproduktionen måste byggas ut, särskilt i de delar av landet där det idag råder underskott. Offentligt ägda energibolag ska prioritera låga taxor framför stora vinster och utländsk expansion.

Den fysiska infrastrukturen (kablar, nät, järnväg mm) bör vara offentligt ägd och administrerad via helstatliga myndigheter och verk, medan fristående kommersiella operatörer konkurrerar om att utnyttja detta nät för att sälja tjänster till konsumenter.

## **10.2 Frihet från immaterialrättsliga barriärer**

Utveckling och innovationer uppkommer genom att kunskap och idéer flödar, bryts mot varandra, och kombineras på olika sätt. En snabb innovationstakt hänger därför ihop med ett fritt flöde av idéer. Stora delar av immaterialrätten (patent, upphovsrätt, designskydd mm) lägger idag mer hinder för utvecklingen än de hjälper den. Piratpartiet vill därför röja upp bland dessa hinder för innovation och utveckling.

Patentsystemet ska avvecklas helt, och ersättas med andra sätt att stimulera innovation och entreprenörskap. Den kommersiella upphovsrätten ska reformeras kraftigt, förkortas och utformas så att endast verk där det är möjligt att identifiera och kontakta upphovsmannen ska kunna vara skyddade. Resultatet av verksamhet som finansieras av offentliga medel ska inte få stängas in i immaterialrätt.

Den immaterialrätt som finns ska vara utformad så att den bara gäller för en viss utpekad kategori av produkter, och inte för varje tänkbar användning av en idé eller kulturyttring. Varor som en immaterialrättsägare släppt i en del av världen ska fritt få användas eller handlas med på samma villkor även i andra delar av världen.

## **10.3 Ett utbildningssystem som formar trygga människor**

Innovationer förutsätter att människor vågar testa nya och okonventionella idéer.

Piratpartiet vill ha ett utbildningssystem som tränar människor att tänka fritt, att våga testa sina idéer och att fördomsfritt kombinera olika element och tankar med varandra. Skolans arbetsformer ska träna kreativitet, samarbete, initiativförmåga, och kritiskt tänkande.

Det ska aldrig ska vara för sent att utbilda sig. Ett livslångt lärande gör det möjligt för erfarenheter från olika områden och formella kunskaper att möta och befrukta varandra. Det är viktigt att kunna skaffa sig högskolebehörighet även på yrkesförberedande utbildningar.

## **10.4 En kraftfull satsning på forskning**

Innovation och utveckling stimuleras av en kreativ och livaktig forskning. En ordentlig satsning på forskning är viktig inte bara av den anledningen, utan också eftersom forskning ökar mänsklighetens kunskap, och därigenom gör oss klokare och mer insiktsfulla. Piratpartiet vill därför se en ordentlig satsning på forskning, både i ämnen som teknik och medicin, och i grundläggande humanistiska och naturvetenskapliga vetenskaper. Sverige ska inte ha förbud mot vissa typer av forskning.

Resurserna till forskning ska fördelas i transparenta system, där olika forskare ska konkurrera på lika villkor efter i förväg fastslagna kriterier.

Resultaten av offentligt finansierad forskning får inte låsas in bakom immaterialrättsliga barriärer, utan alla ska kunna dra nytta av dem. Resultaten ska publiceras så att de kan läsas fritt av alla via internet, enligt kraven för ”open access”. Öppen publicering även av forskningens rådata ska uppmuntras och underlättas och källkoden måste vara offentlig för de datorprogram som används för att analysera rådata.

Staten ska ta ansvar för att kunskapsläget i viktiga forskningsområden, och områden som berör olika samhällliga och etiska frågor, regelbundet sammanfattas på ett språk som är begripligt både för dem som yrkesmässigt kan ha nytta av forskningsresultaten och för lekmän, utan att för den skull göra avkall på vetenskaplig stringens och nyanser.

## **10.5 Utveckling och tester av läkemedel**

Idag finansieras utvecklingen av nya läkemedel genom de stora vinster läkemedelsföretagen kan göra på de relativt nya läkemedel de har patent på. Det innebär att utvecklingen i realiteten finansieras genom skatter

och försäkringspremier i de rika länderna, eftersom medborgarnas läkemedelskostnader där subventioneras. Samtidigt leder det till att företagen prioriterar att utveckla läkemedel som kan sälja i stora volymer genom att lindra symptom vid vanliga krämpor framför sådana som genom en kort behandling botar sjukdomar och räddar liv, t ex nya antibiotika.

En avveckling av patenten på läkemedel gör det därför möjligt att överföra alla eller delar av de pengar som idag går till överpriser på patentskyddade läkemedel till en direkt offentlig finansiering av forskning, utveckling och tester av nya läkemedel, där prioriteringarna kan göras utifrån medicinska behov och inte förväntade försäljningsvolymer. Det kommer att leda till ett fokus på läkemedel som räddar liv och botar sjukdomar istället för att lindra symptom. Det kommer att göra det möjligt även för vanliga människor i fattigare länder att snabbt få glädje av nya läkemedel som utvecklas, istället för som idag tvingas vänta tills patenten går ut.

Det är viktigt att alla kliniska tester av behandlingar och läkemedel publiceras, oavsett om resultaten varit positiva eller negativa, på ett sätt som är fritt tillgängligt för både vetenskapsmän, läkare och den breda allmänheten.

# 11. Moderniserad immaterialrätt

Upphovsrätt, patent och annan immaterialrätt innebär att enskilda personer och företag får monopol på att använda tankar, idéer och resultatet av dessa i exempelvis läkemedel, datorprogram, melodier, texter eller så abstrakta saker som utformningen av ikoner på en dataskärm.

Avsikten med reglerna sägs ofta vara att stimulera och underlätta innovation och utveckling. Det är dock inte svårt att se att de idag har motsatt effekt. De hindrar nya innovationer och hämmar vidareutvecklingen av tankar, idéer och kulturyttringar.

Det beror på att regelsystemet bygger på den romantiska men verklighetsfrämmande föreställningen om det ensamma geniet, som isolerad från omvärlden skapar den perfekta melodin, den fulländade dikten eller den geniala uppfinningen. Men varken kultur eller innovationer uppstår på det sättet. De uppkommer genom att sådant som redan finns vidareutvecklas, kombineras och remixas.

## 11.1 Allmänt om immaterialrätt

Alla former av immaterialrätt kränker den grundläggande principen om informationens och kunskapens frihet. De kan därför bara accepteras om det finns dokumenterade positiva effekter som uppväger de principiella problemen och de negativa effekterna.

Så länge en idé eller en skapelse är resultatet av en verksamhet som helt eller delvis finansierats med offentliga medel ska den inte kunna få något immaterialrättsligt skydd. Då ska den vara fri att använda och vidareutveckla för alla.

Alla immaterialrättsliga regler, såsom patent, varumärkesskydd och upphovsrätt ska vara utformade så att skyddet ges för en avgränsad typ av produkter. Ett skydd av en tryckt text ska exempelvis inte automatiskt innebära begränsningar av rätten att framföra texten.

I en globaliserad värld måste varor eller tjänster som rättighetsägaren tillåtit säljas eller spridas i en del av världen också vara tillåtna att sälja och sprida på samma villkor i andra delar av världen.

## 11.2 Upphovsrätt

Piratpartiet värnar om den ideella upphovsrätten för dem som skapar kultur. Det ska inte vara möjligt att ta åt sig äran av någon annans skapelse. Detta måste dock utformas så att satir och parodi inte förhindras. Det måste vara möjligt för en skapare att ostraffad inspireras av och vidareutveckla andras verk. Samma rätt ska finnas att citera bitar av film, musik och bild som sedan länge finns för text. Upphovsrätten måste vara teknikneutral.

Vi vill reformera den ekonomiska upphovsrätten i grunden, och göra den bättre anpassad till dagens kulturella och tekniska verklighet. All icke-kommersiell kopiering, framförande och spridning av kultur ska avkriminaliseras. Skyddstiden för kommersiell användning ska vara fem år, med möjlighet att förlänga med fem år i taget upp till max tjugo år, genom att registrera sig i en offentligt sökbar databas. Detta kommer att göra det möjligt att alltid hitta ägaren till ett skyddat verk.

I väntan på att få med resten av världen på detta ska skyddstiden i upphovsrätten omedelbart sänkas till det lägsta som de internationella konventionerna tillåter. Straffansvaret för upphovsrättsintrång ska samtidigt begränsas, så att det inte går att dömas för medhjälp till upphovsrättsbrott.

Vi vill förbjuda tekniska system som begränsar möjligheten att använda och kopiera digitala verk man köpt och har laglig rätt att använda och kopiera (så kallade DRM). Lagliga kopieringsrätter ska inte vara möjliga att avtala bort, och det ska alltid vara lagligt att kringgå tekniska kopieringsskydd.

Privatkopieringsersättningen bör tas bort i sin helhet. Insamlingssällskap ska endast få samla in ersättningar till artister som de har avtal med. De måste öppet redovisa både metod för och resultat av insamlingen.

Sociala medier ska inte få förhandla bort privatpersoners ideella eller ekonomiska rättigheter.

### 11.3 Patent

Patentsystemet är en relik från en tid med starkt reglerad och styrd ekonomi, och försvårar innovation och utveckling: Företag söker idag patent på närmast självklara principer för att kunna skrämja bort konkurrenter med hot om stämningar. I många kunskapsintensiva branscher lägger företag därför lika mycket pengar på patentjuridik som på forskning och utveckling. Patentsystemet har blivit en kvarnsten runt utvecklingens hals, som är särskilt tung att bära för de mindre aktörerna, som står för många av dagens mest spännande innovationer.

Dessutom cementerar patentsystemet globala orättvisor. Till exempel gör det nya grödor och läkemedel nästan oöverkomligt dyra för vanliga människor i fattigare länder.

Piratpartiet vill därför avskaffa patentsystemet, och ersätta det med ett bättre sätt att stimulera innovationer och entreprenörskap.

Medan arbetet pågår att övertyga resten av världen om detta måste patentsystemets värsta avarter stävjas:

- Inga patent ska tillåtas på gener, DNA-sekvenser och annan information som utgör en naturlig del av en människa eller någon annan levande biologisk varelse eller virus.
- Öka möjligheterna till tvångslicensering, som gör det möjligt att kräva av patenthavare att de släpper produkter billigt då det finns vägande humanitära skäl.
- En kraftig skärpning måste ske av kraven på uppfinningshöjd och användbarhet för att patent ska godtas.
- Begreppet "sedvänja" måste stärkas, så att patent inte ska kunna hindra någon från att utöva en tidigare praktiserad metod.
- Egenfinansieringen av patentverket ska avskaffas, eftersom den leder till att verket får mer pengar att röra sig med ju fler patent det beviljar.

## **11.4 Varumärkesskydd**

Varumärkesskydd kan endast rättfärdigas där den tydligt fungerar som ett konsumentskydd. Den ska skydda konsumenten från att bli lurad att köpa förfälskningar, men ska aldrig kunna användas för att hindra varors fria rörlighet, straffa en konsument när denne köper en kopia av en märkesskyddad vara, eller för att hindra eller bromsa yttrandefriheten i sammanhang som konst, samhällsdebatt eller konsumentkritik.



## 12. En öppen ekonomi

Det är viktigt för ekonomin med öppenhet och frihandel, stabila spelregler och ett fungerande penningssystem. Politiken måste ta hänsyn till att vi inte bara har stora företag i landet.

### 12.1 Öppenhet och fri handel

Piratpartiet tror på frihandel. EU:s tullmur mot utvecklingsländer måste rivas, och de rika länderna måste sluta tvinga på resten av världen immaterialrättsregler som ett villkor för fri handel. Frihandeln inom EU bör fördjupas ytterligare, och Sverige och EU bör avskaffa sina importtullar.

Även inom länderna är den fria konkurrensen viktig för en väl fungerande ekonomi. Privata monopol är generellt skadliga för ekonomin och samhället, och ska därför motarbetas. I det fåtal fall då verksamheter fungerar bäst som monopol – sk naturliga monopol – ska dessa kontrolleras av det offentliga.

Särskilt skadlig är sådan sammanblandning av statliga och privata intressen, som ibland kallas för korporativism. Nationellt viktig infrastruktur bör därför ägas och administreras av rent statliga myndigheter och verk, och inte av bolag där allmänna och privata intressen blandas.

I konkurrenspolitiken ska man inte bara bevaka de dominerande aktörernas agerande, utan också göra det enkelt för nya aktörer och innovationer att komma fram. Systemen för certifiering i olika branscher måste ses över, så att dessa inte cementerar oligopol utan gör det möjligt för nya och mindre aktörer att ge sig in på olika marknader.

## **12.2 Stabila statsfinanser och bred skatteuppörelse**

Vi vill ha en budget i balans över konjunkturcykler och motverka budgetunderskott.

Både enskilda medborgare och företag mår bra av enkla och stabila spelregler, där alla vet vad som gäller både idag och i morgon. Vill vill därför ha en bred skatteuppörelse för att göra ett system som är enklare och mer enhetligt, med färre ytor där man måste dra tämligen godtyckliga gränser mellan exempelvis olika skattesatser eller avdragsrätter.

## **12.3 En föränderlig verklighet kräver bättre villkor för småföretag**

De grundläggande ekonomiska strukturerna i samhället förändras idag snabbt. En stor del av det värde som skapas i samhället sker genom människors frivilliga, oavlönade samarbeten i civilsamhälle, ideella organisationer och svärmar på internet. Och inom den monetära delen av ekonomin har allt färre människor stabila tillsvidareanställningar, och allt fler hoppar mellan kortare anställningar och arbete i egna företag.

Regelsystem och samhällseliga strukturer har dock inte följt med i dessa förändringar, utan är fortfarande anpassade efter värdeskapande i monetära företag, och människor med fasta anställningar hos samma arbetsgivare livet ut. Det är därför nödvändigt att anpassa många regler och strukturer efter de nya tiderna, från immaterialrätt till socialförsäkringssystem, pensioner, A-kassa och beskattning av småföretagare. Reglerna för små företag behöver förenklas. LAS måste ändras så att inte timanställda missgynnas gentemot månadsanställda.

Immaterialrätt är snårig och många storföretag använder medvetet ett aggressivt hävdande av tveksamma immaterialrättsliga anspråk för att skrämja bort konkurrenter. Företag baserade i Sverige måste därför få ett lagskydd mot rättsprocesser rörande alla typer av immaterialrätt – särskilt anpassat för nystartade, enskilda, små och medelstora företag.

Bluffakturor är ett stort problem för företagare, som staten måste ta på större allvar, t ex genom skärpningar av brottsrubricering eller straff, förbättringar

i avtalslagen, begränsningar av möjligheten att föra räkningar som bestridits till inkasso och bättre tillsyn av inkassobolag.

## 12.4 Ett stabilt penning- och banksystem

Det är viktigt med ett väl fungerande penning- och banksystem.

Sverige ska bevara kronan som valuta och inte införa euro. En valutaunion kräver en samordnad ekonomisk politik och det inte idag finns några demokratiska, transparenta mekanismer för att skapa en sådan. Vi motsätter oss en europeisk bankunion. Sverige ska fortsätta med en fristående riksbank med målet att bekämpa inflationen för att skapa en ekonomisk stabilitet i ekonomin. Riksbankens guldreserv bör bli föremål för revision.

Bankerna och inte skattebetalarna ska stå för notan om banker alltför lättvindigt gett lån där låntagaren sedan inte kan betala skulder och räntor. För att få ett stabilt banksystem, där bankerna inte spelar med kundernas pengar, behövs en rad förändringar:

- Individens personliga betalningsansvar vid pantbelåning ska avskaffas. Om man belånat ett hus eller en lägenhet ska man alltså vara skuldfri om man lämnar tillbaka detta till banken, även om dess värde sjunkit under lånesumman.
- Banker och finansinstitut som har inlåning som omfattas av bankgaranti ska förbjudas att handla med värdepapper och valutor i egen räkning.
- Banker och finansinstitut som handlar i värdepapper och valutor för sina kunders räkning ska inte få göra samma sak för sin egen räkning.
- Banker ska skapa en konjunkturfond, där de sätter in hälften av sin vinst tills det motsvarar halva egna bundna kapitalet.
- Bostadslån ska som regel amorteras.
- Vi vill lagstifta fram ett lugnare tempo på finansiella handelsplatser. Möjligheterna måste minska att genom automatisering manipulera kursrörelserna. Prisinformation från en finansiell marknadsplats måste göras tillgänglig för alla intresserade parter så samtidigt, att ingen får en fördel.

Det är viktigt att banksystemet ger en rimlig service till alla, och att man inte tvingas använda privata banker för att fullgöra sina plikter. Att kunna sätta in och ta ut kontanter på bankkontor bör ses som en grundläggande samhällsservice. Staten ska driva en giroverksamhet, så att man inte är hänvisad till privata banker för att kunna sköta sina betalningar. Man ska kunna betala sin skatt direkt till staten i kontanter eller via ett statligt girosystem.

Lagen mot ränteocker bör skärpas och förtydligas, så att det blir tydligt att det är förbjudet att ge korta lån med absurt hög ränta (som vid en del sms-lån).

## 13. Hållbar miljö och energiförsörjning

Det moderna samhället riskerar att utsätta miljön för påfrestningar, såsom utsläpp av skadliga ämnen och samhällspåverkan som skadar ekologiska samband i naturen och riskerar människans möjligheter att i framtiden tillgodogöra sig naturens resurser. Det betyder inte att världen oundvikligen går mot en miljökatastrof: Teknisk utveckling och förnuftig användning av resurser ger oss många möjligheter att minska påfrestningarna på miljön. Piratpartiet vill därför att mer resurser läggs på forskning och teknikutveckling för att bättre förstå och bättre kunna hantera olika hot mot miljön.

Mycket av vår påverkan på miljön kommer från vårt sätt att använda energi. Eftersom Sverige är ett land med bistert klimat och en stor industri är vi beroende av en effektiv och säker tillgång på energi. Detta gör det ännu mer angeläget att få till en långsiktigt hållbar energiförsörjning.

### **13.1 Minskad energiförbrukning för uppvärmning och resande**

Det går att minska energislöseri och användningen av fossila bränslen för att värma upp bostäder och andra lokaler. Vi vill därför ge stöd till fortsatt utveckling av energismart byggande, och använda ekonomiska incitament för att minska användningen av fossila bränslen till uppvärmning. Till exempel vill vi se ett fortsatt stöd till värmepumpar.

Mycket energi går åt till resor. Vi vill minska onödigt resande genom att offentliga och andra arbetsgivare stimulerar hemjobb och telekonferenser. Cyklar ska prioriteras och cykelbanor byggas, både i städer och mellan orter. System för att gratis låna cyklar ska utvecklas.

Energiförbrukningen kan också minska om en större andel av resandet sker i kollektivtrafik. Vi vill se en kraftigt utbyggd lokal och regional kollektivtrafik. Denna måste både bli attraktivare, och kunna svälja

fler passagerare. Där så behövs byggs system med större kapacitet än dagens, som spårvagn, tunnelbana och pendeltåg. Statligt stöd ska ges till kommuner och landsting som vill investera i infrastruktur för bättre kollektivtrafik. Även mellan städerna bör kollektivtrafiken förbättras. Vi vill ha en tätare och snabbare tågtrafik mellan våra större städer och tätorter. Ett rikstäckande system för biljetter inom all slags kollektivtrafik ska utvecklas.

### **13.2 Miljövänligare energikällor**

På sikt behövs ett betydligt mer hållbart utnyttjande av energi och resurser än idag. Vi vill successivt fasa ut fossila bränslen helt, och ersätta dem med andra energikällor. Arbetet för en omställning till en mer hållbar energiproduktion måste ske på alla politiska nivåer, från kommun över nationalstat till EU och FN.

Även om det redan idag finns många energislag som kan användas behövs en ökad forskning och utveckling kring miljövänliga och säkra energiformer för att på kort sikt göra dessa effektivare och billigare, och på lång sikt garantera tillräcklig tillgång till miljövänlig energi. Till exempel bör man stödja forskning och utveckling av hållbara biobränslen.

### **13.3 Miljögifter, havsmiljö och regnskogar**

Miljögifter kan skapa stora problem både för människa, ekosystem och djurarter. Nya kemikalier, och nya former av redan befintliga kemikalier (t ex nanofibrer och -partiklar), ska genomgå noggranna tester för att säkerställa att det är liten risk för att de kan skada människor eller natur, innan de får börja användas.

Genmodifierade grödor ska vara tillåtna under reglerade former ämnade åt att trygga ekosystemets säkerhet.

Nedskräpningen av världens hav med giftiga kemikalier, olja och plast är ett allvarligt problem som måste åtgärdas.

Skövlingen av regnskogar utarmar den biologiska mångfalden och våra gemensamma framtida genetiska resurser. Piratpartiet anser därför att skyddet av regnskogarna bör stärkas.

## 13.4 En effektiv och modern elproduktion

Det är viktigt att Sverige alltid har tillräcklig elproduktion för att säkert klara elbehovet under kalla vintrar., och att elnätet är så väl utbyggt att alla kan få den el de behöver. Alla ska ha rätt att få el indragen i sitt permanentboende. För att minska sårbarhet och förluster vid transporter ska elproduktionen främst byggas ut i de delar av landet där det finns underskott av el.

Offentligt ägda elbolag ska prioritera billig el till Sveriges befolkning framför höga vinster och äventyrlig expansion på utländska marknader. För att stimulera småskalig elproduktion vill vi införa nettodebitering av el, så att man får betalt respektive betalar för skillnaden mellan det man levererar och konsumerar.

Vi tycker inte det är politikernas sak att besluta exakt vilka typer av kraftverk som ska byggas, men däremot att slå fast grundläggande spelregler. Vi vill därför att lagstiftningen kring elproduktion ska vara teknikneutral, och behandla alla energislag lika vad gäller exempelvis säkerhet, försäkringar, omhändertagande av avfall och ansvar vid utsläpp. Sverige ska inte ha förbud mot forskning.

Framtidens energinät behöver byggas på öppna infrastrukturer. Ledstjärnor ska därvid vara transparent, öppna standarder och konsumenternas rätt att bestämma både över sin konsumtion och över sina privata data om denna konsumtion. Elbolagen ska inte ha rätt att ta extra betalt för anonymitet och kontroll över privata data.

För att detta ska kunna förverkligas behöver elnätet successivt byggas ut, moderniseras och anpassas till nya krav.

# 14. Rättssäkerhet och human kriminalvård

Kampen mot brott och kriminalitet måste hela tiden vägas mot principerna om rättssäkerhet och enskilda människors rätt till ett privatliv utan övervakning.

Det är därför viktigt att förebygga kriminalitet. Vi vill motverka nyrekrytering till kriminalitet genom ökat stöd till verksamheter i till exempel skola, fritidsgårdar och frivilligorganisationer, som ger meningsfulla fritidsverksamheter och extra stöd åt ungdomar på glid. Det behövs mer forskning om varför somliga människor blir brottslingar, och hur detta kan förebyggas.

Eftersom staten har och ska ha monopol på att använda våld i samhället är det viktigt att statens maktmedel används på ett måttfullt och välöversvägt sätt. Staten ska bara använda kontroll, makt och våld mot medborgarna om det i det individuella fallet finns skäligen misstankar om brott. Användningen måste vara proportionell, dvs den ska vara rimlig i förhållande till de brott som misstänks, och därmed restriktivare än idag.

## 14.1 Rättssäkerhet

Rättsstatens grundläggande principer måste ständigt värnas och i många fall stärkas:

- Likhet ska råda inför lagen. Alla människor ska ha samma rätt till rättssäkerhet, oavsett tidigare brottslighet, drogmissbruk, socioekonomisk bakgrund, hudfärg, kön eller andra irrelevanta faktorer.
- Vid utredning ska åklagare och polis i lika grad undersöka och beakta sådant som talar för den misstänkte, som sådant som talar mot. För en dom ska skuld vara visad bortom varje rimligt tvivel.



- Domstolsförhandlingar och domar ska vara offentliga, med undantag för starkt interitetskränkande uppgifter om enskilda.
- Ingen ska betraktas eller behandlas som skyldig utan en dom som vunnit laga kraft.
- Rättssystemet måste vara oberoende och skyddat från politiska påtryckningar och inflytande från ekonomiska intressen.

För att stärka rättssäkerheten ska man alltid ha rätt till offentlig försvarare om man anklagas för brott där fängelse finns i straffskalan. Av samma skäl behövs mer resurser för ett snabbare rättsförfarande med minskade ledtider.

Systemet för utnämning av rättstjänare måste förändras, så att avståndet ökar mellan regeringskansliet och utnämningmakten av åklagare och domare.

Nämndemannasystemet ska reformeras så att nämndemännen återgår till att vara bisittare till domarna utan egen rösträtt. För att kunna få nämndemän som representerar ett tvärsnitt av befolkningen ska de ges ett rimligt arvode/full ersättning för förlorad arbetsförtjänst, och utses genom lottning.

Den särskilda terroristlagstiftningen ska avskaffas. Den sätter rättssäkerheten ur spel, och kan i förlängningen användas för att skrämja och förfölja immigranter och oliktankande. Övriga befintliga lagar ger redan tillräckliga möjligheter att på ett rättssäkert sätt ställa verkliga terrorister inför rätta.

Ställningen för den ekonomiskt svagare parten i juridiska tvister måste stärkas. Idag har ekonomiskt starkare parter orimligt stora möjligheter att driva genom sin vilja med svagt juridiskt underlag, bara för att de har större resurser för att klara av en komplicerad rättsprocess. Till exempel kan man begränsa den svagare partens ansvar för motpartens rättegångskostnader, och/eller skärpa lagarna mot obefogade stämningar.

Det måste bli lättare för den som dömts på felaktiga grunder att få resning. Sverige bör därför sätta upp en resningsdomstol.

## 14.2 En ordningsmakt i invånarnas tjänst

Sverige ska ha en poliskår som människor har förtroende för, och som visar respekt för alla människor, även dem som de behöver ingripa mot. Vi vill därför att poliser är kontinuerligt närvarande där folk rör sig, och möter människor ansikte mot ansikte. Pistol ska bara bäras när speciella behov finns. Ordningsvakter och väktare bör inte få ha uniformer som kan förväxlas med polisens. Istället för kameraövervakning ska man satsa på fler patrullerande poliser.

För att stärka allmänhetens förtroende för poliskåren måste dess befogenheter ses över. Proportionalitetskravet mellan ingrepp och misstänkt brott måste skärpas. Polisens syn på sin yrkesroll behöver utvecklas, så att alla poliser ser sig som befolkningens tjänare som ska hjälpa vid brott, skapa trygghet och hejda brottslingar.

Möjligheterna för polisen att trakassera avvikande människor genom att på lösa grunder haffa dem för småbrott måste minska. Av bland annat den anledningen bör tiggeri förbli lagligt. Användning och innehav av enstaka doser narkotika för eget bruk avkriminaliseras, utan att drogerna i sig för den skull legaliseras. Därmed kan polis och sociala myndigheter lättare hjälpa missbrukare till vård, utan att dessa behöver frukta straff.

Sverige måste bli restriktivare med långa häktstider och restriktioner under häktningen. Åklagare under utbildning ska praktisera på restriktionshäkte.

Polisens och åklagarnas prioriteringar mellan olika brottstyper måste ses över. Det kan t ex inte vara rimligt att mindre upphovsrättsbrott prioriteras högre än villainbrott, och lika högt som grov organiserad brottslighet.

Polisen ska inte få använda brottsprovokation. Beslut om husrannsakan eller motsvarande ingrepp i privatlivet ska ligga hos domstolar. Lagen om förverkande av hjälpmedel ska ses över så att man enbart får förverka

den information på datorer och lagringsmedia som är förknippad till det begångna brottet.

Utredningar av övergrepp och övertramp av poliser i tjänst ska hanteras av annan myndighet än polisen.

### **14.3 En human kriminalvård**

Piratpartiet vill se en human kriminalvård som stimulerar, uppmuntrar och hjälper intagna till ett liv utan brottslighet efter straffet. Utbildning ska vara möjlig och uppmuntras. Inga hinder ska finnas för att träffa anhöriga, få frisk luft och njuta av böcker, musik och annan kultur, förutom de som behövs av uppenbara säkerhetsskäl eller för att förhindra fortsatt brottslighet från fängelset.

Unga brottslingar ska i största möjliga utsträckning placeras i vård som ger hjälp att ta sig ur missbruk och en kriminell livsstil. På fängelser och häkten ska intagna ha god tillgång till fysisk och psykisk vård. Personalen ska ha särskild kompetens kring sådana neuropsykologiska variationer som är överrepresenterade hos människor som begår brott.

Intagna i kriminalvården ska ha tillgång till ett stympat internet med tillgång till exempelvis myndighetskontakter, och andra kategorier av information och kultur, som inte hotar säkerheten på anstalten, möjliggör fortsatt kriminalitet eller kan skapa problem för brottsoffer. Intagna på häkten och fängelser ska ha tillgång till bibliotek.

En särskild tillsynsmyndighet för Kriminalvården bör skapas.

# 15. Ett stärkt folkstyre

Alla människor har samma värde och ska därför ha samma rättigheter och möjligheter att påverka samhället och dess utveckling. Grunden för folkstyret ska därför vara allmän och lika rösträtt i fria och hemliga val till de olika samhällsnivåernas högsta beslutande organ. Dessa ska kunna avsätta de verkställande organen, som ska svara inför de folkvalda. Vi stödjer därmed parlamentarismens princip.

Posten som statschef ska inte kunna ärvas.

En förutsättning för demokratin är att alla har rätt och möjlighet att göra sin röst hörd. Piratpartiet stödjer därför en grundlagsfäst åsiktsfrihet, yttrandefrihet, tryckfrihet, informationsfrihet, religionsfrihet samt förenings- och församlingsfrihet. Vi begär att grundlagen också ska skydda friheten till elektronisk publicering, meddelarskydd och rätt att uttrycka sin åsikt anonymt.

## 15.1 De demokratiska valen

Ungdomar är mogna att förstå politik före 18 års ålder, och det är rimligt att åldersgränsen för att vara med att fastställa reglerna i samhället följer gränsen för att själv behöva bära ansvaret för att följa dem. Vi vill därför sänka rösträttsåldern så att den harmoniseras med straffmyndighetsåldern.

Vi anser att valsystemet i Sverige ska förändras så att fler väljare kan få demokratisk representation. Vi vill därför att fyraprocentsspärren byts mot en tvåprocentspärr, och att antalet utjämningsmandat ökar. Vi vill avskaffa Sveriges 4%-spärr i valet till Europaparlamentet. För att inte missgynna små partier ska den ojämkade uddatalsmetoden användas vid all fördelning av fasta mandat.

Även systemen för lokala och regionala val måste ses över, så att stora partier inte lika lätt som idag blir överrepresenterade. Exempelvis kan detta göras genom att minska antalet valkretsar, eller införa respektive öka antalet utjämningsmandat.

Idag är den praktiska tröskeln mycket hög för politiska utmanare, vilket gör det orimligt svårt för dem att konkurrera med redan etablerade partier. Detta konserverar partisystemet på ett osunt sätt. Vi kräver därför att alla partier, inte bara de som redan är representerade, ska få sina valsedlar automatiskt utdelade till vallokalerna. Vi anser att alla partier som erhållit mer än 0,3% av rösterna i föregående riksdagsval, även de som inte nått upp till riksdagsspärren, ska ha rätt till statligt partistöd i proportion till röstetalet.

Piratpartiet tycker det är bra att väljaren har möjlighet att välja mellan partiernas kandidater. Vi anser att spärren för personval ska tas bort, så att alltid de kandidater som erhållit flest personröster tilldelas mandat.

## **15.2 Transparens och maktfördelning**

Beslutsfattande ska på alla nivåer (kommun, landsting, stat, EU, FN och andra världsomspännande organisationer) präglas av tillgänglighet, öppenhet och transparens. Det är viktigt att systemen för politik, förvaltning och upphandling är så utformade att det är lätt att se var ansvaret ligger för olika beslut. Vi vill stärka offentlighetsprincipen och minska användningen av sekretess. Alla ska ha rätt att slå larm om missförhållanden utan efterforskningar och repressalier.

Politiska beslut ska fattas på den nivå de hör hemma, dvs så nära de människor som berörs som möjligt. Den verkliga makten ska ligga hos de valda politikerna, inte hos tjänstemän.

Det är viktigt att de lagar som stiftas kan prövas mot grundlagen. Vi vill därför tydliggöra och stärka de svenska domstolarnas rätt att överpröva om lagar är förenliga med grundlagen, och ge alla medborgare rätt att väcka sådana frågor till domstol.

Vi vill värna och stärka rättsväsendets oberoende av den politiska makten. Avståndet måste öka mellan regeringskansliet och utnämningmakten av åklagare och domare.

Missförhållanden hos myndigheter eller i myndighetsutövning måste underställas oberoende granskning.

### **15.3 Kommunalt självstyre**

Det kommunala självstyret bör värnas och stärkas. De önskemål statsmakten har på kommunernas verksamhet ska förmedlas genom tydliga lagar och regler som talar om vad kommunerna/landstingen ska och inte får göra – inte genom riktade bidrag, ekonomiska lockbeten och insynsskyddade förhandlingar mellan stat och kommunernas organisationer.

# 16. Utrikespolitik och försvar

Piratpartiet har en vision om en värld utan gränser, där människor tillåts röra sig fritt. En värld där ingen tvingas fly, men alla tillåts flytta.

Vi har också en vision om en avmilitariserad värld. Försvarspolitikens mål ska vara att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet och vår förmåga att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

## 16.1 En fredligare, mer demokratisk värld

Vi tycker därför att Sverige ska delta i olika former av internationellt samarbete. De baltiska staterna bör släppas in i Nordiska rådet. Vi stödjer en stark folkrätt och FN-tankens.

Sverige ska kunna delta i militära operationer som sanktioneras av FN:s säkerhetsråd. De som hjälpt oss under sådana operationer och därmed utsätter sig själva och sin familj för fara ska kunna få asyl i Sverige.

Svensk vapenexport ska enbart få ske under transparenta former, där såväl riksdag som folket har god demokratisk insyn. Ingen vapenexport ska få ske till diktaturer eller länder som grovt kränker mänskliga rättigheter. Vi ska inte exportera utrustning för att övervaka befolkningen.

Robotar som själva elektroniskt beslutar om att använda sina vapen bryter mot grundläggande principer om ansvarsbarhet. Vi vill se en internationell konvention som förbjuder självstyrande stridsrobotar att fatta beslut om att använda sina vapen.

## 16.2 Bistånd

När Sverige ger bistånd ska det råda öppenhet och transparens i de processer där man prioriterar mellan olika biståndsprojekt och insatser. Man måste i efterhand kunna veta vem eller vilken grupp som fattat beslut om en insats eller en prioritering, och på vilket underlag.

Tyvärr är korruption ett stort problem i många länder som behöver bistånd. Biståndet ska därför kanaliseras så att riskerna minimeras att det kommer att göda politiker och tjänstemän istället för att göra nytta för utveckling, fattigdomsbekämpning och katastrofhjälp.

En större del av biståndet riktas mot IT för att ge invånare i fattiga och ofria länder större möjligheter till ekonomisk utveckling och yttrandefrihet. Demokratiutveckling ska främjas genom stöd till robusta decentraliserade IT-nätverk som inte kan stängas av genom en knapptryckning från presidentpalatset, genom att se till att fattiga får tillgång till datorer, och att politiska aktivister får tillgång till egen server- och krypteringsutrustning.

### **16.3 Försvar**

Piratpartiets vision är en avmilitariserad värld i fred. På vägen dit vill vi se internationella överenskommelser om nedrustning, ickevåld och demilitariserade zoner.

I väntan på att detta förverkligas behöver Sverige ett försvar, som i första hand ska hålla Sverige utanför en konflikt genom att övertyga en möjlig angripare om att den riskerar mer än den vinner på att anfälla landet. I andra hand ska försvaret kunna hejda och uppehålla en angripare, såväl på mark, till sjöss, i luft som på andra arenor där vi kan angripas.

Det är viktigt att försvaret har folklig förankring. Vi vill därför se ett närmare samarbete mellan frivilligörelserna och försvarsmakten.

Försvarspolitikerna måste vara stabil och långsiktig.



## 17. Ett demokratiskt EU för integritet och fri information

EU är en av världens största ekonomier och därmed en betydelsefull aktör på den internationella arenan. Samtidigt är EU en union av demokratiska stater, som kan påverkas av folkviljan i de olika medlemsländerna. Att Sverige är medlem i EU är ett historiskt faktum, som är nästan omöjligt att ändra på, även för den som egentligen skulle vilja.

Vi vill använda Sveriges medlemskap till att göra EU mer demokratiskt och öppet. Den geografiska utvidgningen ska fortsätta, så att alla stater på kontinenten som vill ska kunna gå med. Vi vill förvandla EU till en aktör som står upp för människors integritet och som kämpar mot övervakningshysterin. EU ska verka för en infrastruktur och ett regelverk som gör det så enkelt som möjligt för så många människor som möjligt att njuta av den tekniska och kulturella utvecklingens frukter, både på nätet och utanför.

Tyvärr verkar EU alltför ofta i motsatt riktning. Övervakningshysterin har vridits ytterligare varv: Datalagringsdirektivet har tvingat mobiloperatörer att registrera alla sina kunders telefonsamtal med tid, plats och samtalspartner. IPRED-direktivet har beväpnat upphovsrättsindustrin med omfattande möjligheter att spionera på privatpersoners datatrafik i deras jakt på kulturdelande ungdomar.

Till stor del beror sådana beslut på att EU inte är tillräckligt öppet och demokratiskt. Komlicerade beslutsstrukturer ger stort inflytande åt tjänstemän och lobbyister. De folkvalda politikerna har för lite inflytande, och indirekt utsedda makthavare har för många möjligheter att dölja sitt ansvar för viktiga beslut.

## **17.1 Ett mer demokratiskt EU**

Beslutsfattandet i EU måste bli öppnare, mer demokratiskt och det måste bli lättare att utkräva ansvar av beslutsfattare.

EU måste leva efter sina egna principer om subsidiaritet, och bara besluta om sådana frågor som inte bättre avgörs på nationell, regional eller lokal nivå. Snusförbud är en typisk sådan fråga, som EU ska hålla tassarna borta från.

Vi anser att de folkvalda i EU:s och medlemsländernas parlament ska få mer makt över EU-politiken. EU-kommissionen ska tillsättas och kunna avsättas av EU-parlamentet. Medlemsländernas parlament måste få mer insyn i och makt över sina regeringars agerande i ministerrådet, så att nationella ministrar inte ska kunna slingra sig från ansvar genom att gömma sig bakom sina kollegor i rådet. Makten måste alltså minska för indirekt utsedda organ som ministerråd och kommission, liksom för anonyma tjänstemän.

Större transparens och öppenhet måste prägla EU:s politik och förvaltning. Låt EU närma sig svensk offentlighetsprincip. Redovisa öppet hur alla EU-parlamentsledamöter röstat i alla omröstningar.

Procentspärrear som utestänger små partier ska inte tillåtas vid val till Europaparlamentet.

På sikt är det nödvändigt att förhandla fram ett helt nytt EU-fördrag, som gör EU demokratiskt och transparent. Detta fördrag måste godkännas dels i en folkomröstning över hela EU, dels av parlamentsbeslut eller folkomröstning i varje stat som ska vara med i unionen enligt det nya fördraget.

## **17.2 Ett EU som hävdar rätten till integritet**

EU skulle genom sin storlek och ekonomiska tyngd kunna vara en kraftfull aktör i kampen för människors rätt till integritet och möjligheter att göra fria val i sitt privatliv. Istället har säkerhetstjänster och upphovsrättsindustrin drivit EU:s beslutsfattare framför sig till en rad beslut som trampar på människors frihet och integritet. Vi kräver därför att EU:s

datalagringsdirektiv ska upphävas, att IPRED ska upphävas och IPRED2 inte genomföras.

Som grädde på moset går en stor pott av EU:s forskningsmedel till att forska fram och utveckla nya metoder för övervakning av medborgarna. INDECT-projektet ska till exempel ta fram nya metoder att analysera och samköra enorma mängder data från bland annat övervakningskameror, mejltrafik, teletrafik och säkerhetspolisens register över hela unionen, för att kunna identifiera misstänkt beteende utan att något brott ens begåtts. Vi anser att EU:s forskningsmedel inte ska få användas för att utveckla nya tekniker för övervakning av medborgarna. INDECT-projektet ska därför omedelbart avbrytas.

SWIFT-data, passagerardata och annan medborgardata ska bara lämnas ut av EU till länder utanför EU om det finns en formell begäran som grundar sig på en konkret misstanke om en handling som är brottslig även inom EU.

Det är viktigt att på EU-nivå skapa skarpa regler som skyddar människors dataautonomi, och slår fast principen att persondata och privata data bara får lagras och användas av myndigheter, företag och andra aktörer efter uttryckligt informerat samtycke.

I hela unionen ska det vara förbjudet att diskriminera utifrån sexuell läggning och könsidentitet. Samkönade äktenskap och partnerskap ska tillåtas i hela EU. Fram till dess ska alla EU-länder erkänna äktenskap och partnerskap som ingåtts i annat land – även om det strider mot deras egna regler.

### **17.3 Ett EU som motverkar skadliga tanke- och idémonopol**

EU är en betydelsefull aktör i den internationella ekonomin, och skulle därför kunna spela en viktig roll som global motkraft mot idémonopolister och upphovsrättsindustri.

Sverige ska inom EU verka för att reformera upphovsrätten så att den uttrycker en balans mellan å ena sidan allmänhetens önskan om tillgänglighet och spridning av kultur, och å andra sidan allmänhetens önskan om nyskapande, påbyggnad och remix av kultur. Alla direktiv ska motarbetas

som stärker upphovsrättsindustrins ställning på kulturskaparnas eller kultur användarnas bekostnad. Vi motsätter oss alla försök att införa ny immaterialrättslig lagstiftning via handelsavtal som förhandlats fram utan demokratisk insyn.

De undantag som finns i upphovsrätten måste införas likvärdigt i hela Europa, så att inte upphovsrättsindustrin kan använda skillnaderna för att skrämmas och skapa problem för små, nya och ideella aktörer.

Patentsystemet ska avskaffas och ersättas med ett bättre sätt att stimulera innovationer och entreprenörskap. I väntan på detta ska mjukvarupatent inte införas i Europa. För att ersätta medicinpatent tar EU initiativ för att få en alleuropeisk offentlig finansiering av läkemedelsutveckling. Därmed kan nya läkemedel utvecklas utan medicinpatent, som ofta går ut över tredje världen, och världens fattiga får bättre och snabbare tillgång till de nya läkemedel som utvecklas.

EU ska inte kräva immaterialrätts- eller telekomreglering i avtal med eller mellan länder. TRIPs-avtalet bör omförhandlas med betydligt större hänsyn till användarrättigheter och informationsspridning. Avtalet ska inte vara ett villkor för att få vara med i Världshandelsorganisationen.

EU bör införa konkurrenslagstiftning för hela unionen för att motverka konkurrensskadliga beteenden, t.ex. sådana som följer av immaterialrättsinnehav. Den lagstiftningen bör vara specifikt anpassad för olika industrisektorer.

Resultaten från EU-stödd forskning får inte låsas in av patent eller andra immaterialrättsliga skydd. Nya EU-finansierade datasystem ska byggas som fri mjukvara/öppna källkod och baseras på öppna standarder.

## 17.4 Digital infrastruktur för Europa

EU skulle kunna spela en konstruktiv roll för att garantera alla EU:s invånare en god digital infrastruktur för att dela tankar, åsikter och skapande.

För att alla användare i unionen – i städer så väl som på landsbygd – ska få stabila, säkra och snabba uppkopplingar ska EU verka för att fiberkabel byggs ut till unionens alla regioner, inklusive landsbygd. Projekt för att skapa god digital infrastruktur i eftersatta regioner i EU ska inte begränsas eller försenas av regler om maximala nivåer för offentlig finansiering eller delfinansiering.

Det är viktigt med en sund konkurrens mellan de företag som säljer olika digitala tjänster, vilket kräver att de som äger själva infrastrukturen behandlar alla företag som tillhandahåller tjänster lika. EU ska därför verka för en bättre separering mellan de olika marknadsnivåerna i telekommunikationsbranschen, så att samma aktör inte exempelvis kan tillhandahålla bandbredd och samtidigt sälja tjänster över detta nät. Det behövs en lagstiftning på EU-nivå om nätneutralitet, dvs. att de som äger trådbundna och trådlösa nät måste ge samma villkor till alla som tillhandahåller tjänster genom näten.

Det är också viktigt att slå vakt om principen att den som sköter datatrafik har lika lite ansvar för innehållet i den information som skickas, som postverket har för innehållet i våra brev. E-handelsdirektivet och dess budbärarimmunitet ska därför förbli orört eller stärkas.

Ett viktigt syfte med unionen är att öka rörligheten för människor och tjänster. De s.k. roamingavgifterna på internet och telefoni, som gör att räkningar kan bli astronomiska efter en utlandsvistelse, ska gradvis sänkas till noll.

Nya spännande tillämpningar av trådlös teknik ska tillåtas att växa fram organiskt, genom att frekvenser inte licensieras till enskilda företag, utan istället hålls öppna för branschen till dess att en lovande standard vuxit fram. EU ska bidra med finansiering av sådan forskning. Då en lovande standard vuxit fram ska frekvensen reserveras för detta användningsområde, men inte licensieras till något visst företag. På detta sätt motverkas infrastrukturmonopol.

## **17.5 EU-politik för ekonomisk utveckling**

EU bör föra en frihandelsvänlig politik som stimulerar ekonomisk utveckling och möjliggör ett uthålligt välstånd. En tydlig vakthållning mot skadliga tankemonopol och en framsynt politik för digital infrastruktur är viktiga för EU:s samhällsutveckling och ekonomi.

Fri handel mellan EU:s medlemsstater ska upprätthållas och fördjupas. Alla importtullar i EU ska avskaffas, och tullmuren mot omvärlden ska rivas.

EU:s jordbrukssubventioner ska snarast avskaffas. De pengar som frigörs kan användas till att sänka medlemsavgifterna.

Spara tid, pengar och miljö genom att EU-parlamentet slutar pendla fram och tillbaka mellan Bryssel och Strasbourg. Avveckla på EU-nivå det resursslukande systemet med sommar- och vintertid.

En omställning måste ske till en hållbar energiproduktion i EU.

Sverige ska inte införa euro som valuta. En valutaunion kräver en samordnad ekonomisk politik och det finns inte idag några demokratiska, transparenta mekanismer för att skapa en sådan. Vi motsätter oss en europeisk bankunion.



